

ערכת המיצ"ב הפנימי בעברית לכיתה ב'

חוברת הנחיות להערכה פנים בית-ספרית

מעודכן לתאריך 03/08/2010

תוכן העניינים

הקדמה

5	על הערכה פנים בית-ספרית
6	מקורות
7	ערכת המיצ"ב הפנימי

פרק א'

9	תיאור המבחן
9	א.1 מפרט המבחן
12	א.2 מיפוי המבחן

פרק ב'

17	הנחיות להעברת המבחן
17	ב.1 היערכות לקראת העברת המבחן
18	ב.2 התייחסות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים
20	ב.3 הנחיות כלליות להעברת המבחן בכיתה

פרק ג'

23	הנחיות לבדיקת המבחן
23	ג.1 המחווה וההנחיות לשימוש בו בעת בדיקת המבחנים
41	ג.2 הנחיות לבדיקת המבחן ולחישוב הציונים
44	ג.3 השוואה לנתוני קבוצות השוואה (נורמות ארציות)
46	דף ריכוז ציונים לתלמיד לחישוב ידני – דוגמה
47	דף ריכוז ציונים לתלמיד לחישוב ידני
48	דף מיפוי כיתתי

פרק ד'

51	הפקת תועלת מהמבחן
----	-------------------------

הקדמה

על הערכה פנים בית-ספרית (school based evaluation)

מבחני המיצ"ב החיצוניים משמשים להערכה רחבת-היקף מסכמת המכונה גם "הערכה של למידה" (הש"ל). מטרתה לעודד אחריותיות ומתן דין וחשבון לנמענים השונים בתוך הקהילה הבית-ספרית ומחוצה לה על רמת ההישגים של התלמידים (בירנבוים, 2004; Furtak, 2006). הרצון לצמצם ככל האפשר את ההשלכות השליליות של המבחנים החיצוניים על בית-הספר הביא לידי עדכון מתכונת ההערכה הארצית בשנה"ל התשס"ז¹. במסגרת עדכון זה, הודגשה חשיבותה של הערכה פנימית מעצבת, המתבצעת על-ידי צוותים בית-ספריים ותואמת את הצרכים הספציפיים שלהם.

המתכונת החדשה משלבת הערכה בית-ספרית המתבצעת באמצעות כלים חיצוניים ("מיצ"ב חיצוני" המועבר לרבע מאוכלוסיית בתי-הספר) בצד מבחנים חיצוניים המועברים באופן פנימי ומשרתים את בית-הספר בלבד ("מיצ"ב פנימי"). המיצ"ב הפנימי מושתת על שילוב של שלושה מרכיבים: (א) העברת מבחן ארצי חיצוני-אובייקטיבי, שפותח על-ידי ראמ"ה בשיתוף ועדות מקצועיות ומפמ"רים, המשקף את תכנית הלימודים ואת הסטנדרטים של ידע ושל הבנה; (ב) בדיקה פנימית של המבחן על-ידי צוות בית-הספר (בסיוע מחוץ למבחן), המאפשרת להפיק משוב אישי וקבוצתי מהיר על מידת השליטה של התלמידים בכל תחום דעת, ומסייעת למורה לגבש תובנות פדגוגיות ברמת הכיתה; (ג) השוואה בין הישגי התלמידים בבית-הספר לבין נתוני קבוצות השוואה (נורמות ארציות), המתקבלים מעיבוד הממצאים של מבחני המיצ"ב החיצוני בתחילת שנת הלימודים הבאה (בלר, 2007).

מטרת המיצ"ב הפנימי היא לספק משוב מידי שיסייע לקידום הלמידה של התלמידים, להתריע על תלמידים שאינם שולטים בתכנים ובמיומנויות הנדרשים, לזהות את הפער בין הביצועים המצופים לבין הביצועים בפועל, ולהעריך את האפקטיביות של הפעולות שנעשות לצמצום הפער. מהותה של הערכה פנימית מעצבת היא השימושיות שלה (Black & Wiliam, 1998) ויכולתה לסייע בשיפור תהליך הלמידה בהתהוותו (Airasian, 1994; Dann, 2002).

שימוש במבחני המיצ"ב לצרכים פנימיים יכול להיות מנוף לצמיחה ולשיפור: הממצאים יכולים לספק את המידע הדרוש לתהליכי קבלת החלטות כלל בית-ספריים, שכבתיים, כיתתיים ופרטניים, לסייע בהגדרת ההישגים המצופים והרמה הנדרשת מן התלמידים, ולשמש אבן בוחן לתכניות הלימודים הבית-ספריות. מבחני המיצ"ב הפנימיים יכולים לסייע בזיהוי נקודות של חוזק ושל חולשה, ברמת הפרט וברמת הכיתה, לספק מידע על צרכים משתנים שיש לתת להם מענה, לקדם חשיבה תכנונית בית-ספרית, להגדיר יעדים מבוססי נתונים, לתרום לראייה רחבה יותר של המערכת ולגבש אמות מידה לאחריותיות.

שימוש במגוון רחב ככל האפשר של נתונים פנימיים וחיצוניים יסייע להבין טוב יותר את המציאות הבית-ספרית (נבו, 2001).

¹ מידע על עדכון מתכונת ההערכה מופיע בחוזר מנכ"ל סח/3(א) סעיף 2-4: "מתכונת ההערכה הארצית ומידע על המיצ"ב החיצוני והפנימי".

- בירנבוים, מ' (2004). יחידה 7: משוב והערכה בכיתה. בתוך: מ' בירנבוים, צ' יועד, ש' כ"ץ וה' קימרון, בהבניה מתמדת – סביבה לפיתוח מקצועי של מורים בנושא תרבות הל"ה המטפחת הכוונה עצמית בלמידה. ירושלים: משרד החינוך, התרבות והספורט.
- בלר, מ' (2007). מדידה בשירות הלמידה – על מה ולמה? הד החינוך, פ"א, 7, עמ' 32-36.
- נבו, ד' (2001). הערכה בית-ספרית. אבן-יהודה: רכס.

Airasian, P. W. (1994). *Classroom Assessment* (2nd ed.). New York: McGraw Hill.

Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. *Assessment in Education*, 5(1), 7-74.

Dann, R., (2002). *Promoting Assessment as Learning: Improving the Learning Process*. London & New York: Routledge Falmer.

Furtak, E. M. (2006). *Formative Assessment in K-8 Science Education: A Conceptual Review*. Commissioned paper by the National Research Council for Science Learning K-8 consensus study.

ערכת המיצ"ב הפנימי

מבחן המיצ"ב **בעברית לכיתה ב'** הועבר השנה (התשס"ט) בבית-הספר במסגרת המיצ"ב החיצוני, והוא מוגש לכם לצורך שימוש פנים בית-ספרי (מיצ"ב פנימי).

המבחן פותח בידי הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה), בליווי ועדת היגוי שכללה את המפמ"רית להוראת העברית, וכן צוות של מדריכים, מורים ושל נציגי אקדמיה להוראת המקצוע. המבחן מתבסס על תכנית הלימודים ומתאים לחומר הנלמד עד סוף כיתה ב'.

יש לראות במבחן זה כלי הערכה פנים בית-ספרי המתווסף לכלי ההערכה האחרים שבשימוש בבית-הספר לאורך השנה. אפשר להשתמש בו כתחליף למבחן מסכם בית-ספרי, כאשר בדיקת המחברות, ניתוח התוצאות והלמידה של התוצאות ייעשו על-ידי צוות בית-הספר. יש לזכור כי **תוצאות המיצ"ב הפנימי נועדו לשימוש פנימי, ובית-הספר לא נדרש לדווח עליהן לכל גורם שהוא**. המטרה היא לאפשר לצוות בית-הספר להפיק מתהליך בדיקת המבחנים ומהמצאים שלהם תובנות (ברמת התלמיד, ברמת הכיתה וברמת תכנית הלימודים הבית-ספרית) שיסייעו להתמקד ביעדים חינוכיים ולימודיים, ולקדם את הישגי התלמידים.

ערכה זו נועדה לסייע לצוות בית-הספר בהעברת המבחן, בבדיקתו ובהפקת התועלת ממנו.

כחלק מההיערכות להעברת המבחן בבית-הספר, מומלץ לקרוא בעיון את הערכה ולפעול בהתאם להנחיות המופיעות בה. יש לציין, כי בית-הספר יכול לקבוע מתכונת העברה ו/או הערכה שונה של המבחנים, אך **חשוב לזכור כי ככל שיישמרו כללי ההעברה וההערכה המומלצים, כך יהיו התוצאות של המבחן מהימנות יותר, תקפות יותר ובנות השוואה לנתוני קבוצות השוואה (נורמות ארציות)**. נתוני קבוצות השוואה יחושבו על-פי תוצאות המיצ"ב החיצוני, ויפורסמו על-ידי הראמ"ה בעוד כמה חודשים.

בכל הנוגע לתוכני המבחן ולקישורים לתכנית הלימודים אפשר לפנות לגב' מזל שיניאק, המפמ"רית להוראת העברית, בטלפון 02-5603605 או בפקס 02-5602928, או למדריכות להוראת העברית במחוזות

פרטים נוספים על אודות המיצ"ב הפנימי וחומרי עזר ניתן למצוא באתר האינטרנט של ראמ"ה שכתובתו: <http://rama.education.gov.il>, בקטגוריה **"מיצ"ב פנימי התשס"ט"**.

שאלות על אודות המיצ"ב הפנימי אפשר להפנות:

לדוא"ל meitzav@education.gov.il או לטלפון 03-7632888.

לפורום המיצ"ב הפנימי – באתר ראמ"ה בלשונית **קבוצות דיון** << **"פורום מיצ"ב פנימי ומבחנים פנימיים אחרים"**. הכניסה לפורום מיועדת למורים בלבד והיא נעשית באמצעות שם המשתמש: pnimi והסיסמה: pnimi7.

חוברת ההנחיות שלפניכם כוללת ארבעה פרקים:

פרק א' – תיאור המבחן: מפרט המבחן ומיפוי המבחן.

פרק ב' – הנחיות להעברת המבחן: היערכות לקראת העברת המבחן בבית-הספר, פירוט ההתאמות לנבחנים בעלי צרכים מיוחדים והנחיות כלליות להעברת המבחן.

פרק ג' – הנחיות לבדיקת המבחן: המחווה וההנחיות לשימוש בו בעת בדיקת המבחן, הנחיות לחישוב הציונים (באופן ידני, במנב"ס/במנבסון או במיצבית – כלי המבוסס על אקסל) והסברים על ההשוואה בין תוצאות בית-הספר ובין התוצאות של כלל בתי-הספר דוברי העברית, שיתפרסמו במועד מאוחר יותר.

פרק ד' – הפקת תועלת מהמבחן: מידע ודוגמאות לניתוח חלק מהפריטים במבחן תשס"ט, זיהוי קשיים של תלמידים ואסטרטגיות לפתרון קשיים אלה.

עבודה נעימה ופורייה!

פרק א': תיאור המבחן

1.א. מפרט המבחן

נושא	פירוט	משקל יחסי	הערות
1 שליטה בצופן האלפביתי	<u>ממדי ההערכה</u> - כתיבה של מילים בודדות ושל צמדי מילים המוכתבים על-ידי המורה - קריאה והבנה של מילים/צמדי מילים/משפטים ייצוג גרפי של צלילי המילה - כתיב של אותיות השורש - כתיב של אותיות התפקיד (צורני גזירה, צורני נטייה ואותיות השימוש) - זיהוי מדויק של מילים	כ-20%	השליטה בצופן האלפביתי מבטאת יישום של הידע האורתוגרפי ומודעות פונולוגית ומורפולוגית.
2 הבנת הנקרא על-פי תכנית הלימודים*: פרק ג' – "רכיבי החינוך הלשוני" ופרק ד' – "הישגים נדרשים", הישגים 4 ו-5	הבנת הנקרא ברמת המשפט הבנת הנקרא ברמת הטקסט: - טקסט מידעי - טקסט סיפורי <u>ממדי ההבנה</u> - הבנת המשמעות הגלויה בטקסט: איתור מידע ואחזור - הבנת המשתמע מתוך הטקסט: היסק והכללה על-פי הטקסט - יישום, הערכה וביקורת	כ-50%	- הבנת הנקרא מוערכת באופן מדורג, מיחידות שיח קצרות (מילים ומשפטים) עד יחידות שיח ארוכות יותר – טקסטים. - אורך הטקסט הסיפורי – כ-150 מילים. - אורך הטקסט המידעי – כ-130 מילים. - חלק מן הטקסטים ייכתבו בכתיב חסר בניקוד מלא, וחלק מהם – בכתיב מלא בניקוד חלקי. - נושאי הטקסטים הם מתחומי עניין שונים הקרובים לעולמו של הילד ולנושאי הלימוד.
3 הבעה בכתיב על-פי תכנית הלימודים*: פרק ג' ופרק ד' – הישגים 2 ו-3	כתיבת סיפור <u>ממדי ההערכה</u> - תוכן - מבנה - לשון	כ-20%	כתיבת סיפור (כגון על-פי כותרת או על-פי איור או על-פי רצף תמונות).
4 ידע לשוני על-פי תכנית הלימודים*: פרק ג' ופרק ד' – הישג 8	- סדר אלפביתי - משפחות מילים - צורות יחיד-רבים, צורות זכר-נקבה - סימני פיסוק: נקודה בסוף משפט, סימן שאלה - הכרת מבנה תקין של משפט	כ-10%	בנושאים של ידע לשוני נבדקים הבנת המשמעות של הצורות והשימוש בהן למטרות של הבנת הנקרא של טקסטים המתאימים לגיל, ולמטרות של חיפוש במילון ושל כתיב נכון.

* תכנית הלימודים לבית-הספר המ"מ והממ"ד "חינוך לשוני: עברית – שפה, ספרות ותרבות" (תשס"ג), ירושלים, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך, התרבות והספורט.

1. שליטה בצופן האלפביתי – פירוט ממדי הערכה

א. **כתיבת מילים** המוכתבות על-ידי המורה.

ייכללו מילים שכיחות המייצגות חלקי דיבור שונים, כגון שמות עצם, שמות תואר, פעלים, מילות שאלה וכינויים, בתוך משפטים קצרים.

יבדקו:

- איות מדויק של כל צלילי המילה
- כתיב של אותיות השורש
- כתיב של תחילות וסופיות של מילים (פעלים ושמות), כגון לציון מין, זמן ומספר
- כתיב של אותיות השימוש

ב. **קריאה והבנה של מילים בודדות/צמדי מילים:** זיהוי מדויק של מילים (עיצורים, תנועות וצירופים)

2. הבנת הנקרא – פירוט ממדי ההבנה

א. **הבנת המשמעות הגלויה בטקסט:** איתור מידע ואחזורו (כ-30%)

- איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט
- ארגון ומיון פרטי מידע המפורשים בטקסט
- זיהוי קשרים מפורשים של זמן וסיבה (כגון השתלשלות אירועים וסדר פעולות)

ב. **הבנת המשתמע מתוך הטקסט:** היסק והכללה על-פי הטקסט (כ-60%)

- הבנת מילים וביטויים בהסתמך על הכתוב בטקסט
- הבנת קשרים לוגיים של סיבה ותוצאה שאינם מפורשים בטקסט
- מיון פריטים המופיעים בטקסט
- השוואה בין פרטי המידע
- הבנת קשרים בין דמויות בסיפור
- הבנת רעיון/רעיונות מרכזיים המשתמעים מן הטקסט

ג. **יישום, הערכה וביקורת** (כ-10%)

- העלאת השערות בהסתמך על הכתוב
- הבעת עמדה אישית על הכתוב
- אפיון דמויות על-סמך הכתוב
- יישום הנלמד מן הטקסט בהקשרים מוכרים

3. הבעה בכתב – פירוט ממדי ההערכה

• תוכן (כ-50%)

- א. פיתוח התוכן: התפתחות עלילה (עלילה הכוללת אירוע מרכזי אחד לפחות והרחבות, כגון תיאור הסביבה, תיאור רגשות הגיבורים והיחסים ביניהם)
- ב. כתיבה רלוונטית לנושא הכתיבה ולמטרתה
- ג. הכללת המידע הדרוש לקורא

• מבנה (כ-20%)

- א. התאמה לסוגה: טקסט במבנה של סיפור (ולא דיווח או רשימה)
- ב. יצירת רצף כרונולוגי בין האירועים (שימוש בקשרי זמן)
- ג. פתיחה המתייחסת לזמן ולמקום
- ד. הצגת הכתוב וארגונו על-פני העמוד (כגון הפרדה בין מילים ובין שורות)

• לשון (כ-30%)

- א. משלב לשון: שימוש בלשון ההולמת את השיח הכתוב
- ב. אוצר מילים מגוון ומתאים
- ג. תחביר: מבנה משפט תקין, התאם דקדוקי (יחיד-רבים; זכר-נקבה)
- ד. פיסוק: נקודה וסימן שאלה בסוף משפט
- ה. כתיב: ללא הבחנה בין כתיב מלא ובין כתיב חסר

4. ידע לשוני

- הכרת הסדר האלפביתי, החיצוני והפנימי, שלפיו מסודרות המילים במילון עברי-עברי
- זיהוי של משפחות מילים מאותו שורש
- הכרת סיומות בזכר ובנקבה, ביחיד וברבים בשם ובפעל (לרבות סיומות נקבה למילים בלשון זכר)
- הכרת התפקיד של נקודה ושל סימן שאלה והשימוש התקין בהם
- הכרת מבנה תקין של משפט

2.א. מיפוי המבחן

תיאור המבחן

בתחילת חוברת המבחן מופיע שאלון קצר לתלמיד ובו פרטים אישיים (כיתה, מין) ושאלות אחדות העוסקות בתפיסה העצמית של התלמיד את יכולתו בקריאה ובכתיבה.

המשך המבחן כולל ארבעה נושאים:

א. שליטה בצופן האלפביתי

1. הכתבה של שלושה משפטים (פריט 1)
2. בחירת מילים לפי קטגוריות (פריטים 2 ו-3)
3. התאמת משפט לתמונה (פריטים 4, 5 ו-6)

ב. הבנת הנקרא

1.א. הבנת הנקרא ברמת המשפט

1. ביצוע הוראות (פריטים 7, 8, 9, 10, 11, א, 11, ב, 11, ג, 11, ד)
2. השלמת משפטים (פריטים 12, א, 12, ב, 13, א, 13, ב, 14, א, 14, ב, 14, ג)

1.ב. הבנת הנקרא ברמת הטקסט

הטקסט הסיפורי (פריטים 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24)

ג. ידע לשוני – משולב בהבנת הנקרא (פריטים 25, א, 25, ב, 26, 27, א, 27, ב)

ד. הבעה בכתיב

כתיבת סיפור על-פי רצף תמונות (פריט 15)

הטבלה שלפניכם מציגה את מיפוי השאלות של הטקסט הסיפורי לפי ממדי ההבנה.

השאלות בסיפור		
ממדי ההבנה	הבנת המשמעות הגלויה בטקסט	16, 19, 21
	הבנת המשתמע מתוך הטקסט	17, 18, 20, 22, 23
	יישום, הערכה וביקורת	24

הנושא: שליטה בצופן האלפביתי		
המשימה/הפריט וסוג הפריט	מטרת הפריט	מתוך תכנית הלימודים פרק ג': רכיבי החינוך הלשוני פרק ד': הישגים נדרשים
1. פתוח הכתבה של שלושה משפטים.	בדיקת השליטה של התלמיד – בייצוג גרפי של צלילי המילה המושמעת – בכתיב של אותיות השורש – בכתיב של אותיות התפקיד (צורני גזירה, צורני נטייה ואותיות השימוש)	ידע לשוני (פרק ג' עמ' 68–72) הישגים נדרשים: 3, 8
2. חצי פתוח* הקיפו שני שמות של פרות.	בדיקת השליטה של התלמיד בזיהוי מדויק של מילים בודדות ובהבנתן	ידע לשוני (פרק ג' עמ' 68–72) הישגים נדרשים: 4, 8
3. חצי פתוח* הקיפו שני שמות של כלי אוכל.		
4. ר"ב ענו לפי התמונה: מה הילדים עושים?	בדיקת השליטה של התלמיד בזיהוי מדויק של מילים בהקשר של משפט ובהבנתן	
5. ר"ב ענו לפי התמונה: מה הכלב עושה?		
6. חצי פתוח* ענו לפי התמונה: מה יש בחדר?	בדיקת השליטה של התלמיד בזיהוי מדויק של צמדי מילים ובהבנתן	

* ראו הערה בעמוד 17.

הנושא: הבנת הנקרא ברמת המשפט

מטרת הפריט	המשימה/הפריט וסוג הפריט	מתוך תכנית הלימודים פרק ג': רכיבי החינוך הלשוני פרק ד': הישגים נדרשים
בדיקת השליטה של התלמיד בהבנת ההוראה ובביצוע מדויק של הפעולה המתבקשת	7. חצי פתוח* אילו אותיות יש במילה כפתור? הקיפו אותן.	טקסטים למטרות הפעלה: הוראות (פרק ג', עמ' 43-45) ידע לשוני (פרק ג', עמ' 68-73) הישגים נדרשים: 4, 5, 8
	8. פתוח כתבו מילה מן האותיות שבמחסן.	טקסטים למטרות הפעלה: הוראות (פרק ג', עמ' 43-45) ידע לשוני (פרק ג', עמ' 68-73) הישגים נדרשים: 3, 4, 5, 8
	9. חצי פתוח* העתיקו את המילה שחוזרת שלוש פעמים.	טקסטים למטרות הפעלה: הוראות (פרק ג', עמ' 43-45) ידע לשוני (פרק ג', עמ' 68-73) הישגים נדרשים: 3, 4, 5, 8
	10. חצי פתוח* הקיפו אות במילה.	טקסטים למטרות הפעלה: הוראות (פרק ג', עמ' 43-45) ידע לשוני (פרק ג', עמ' 68-73) הישגים נדרשים: 4, 5, 8
בדיקת השליטה של התלמיד בהבנת ההוראות על-סמך תמונה ובביצוע מדויק של הפעולות המתבקשות	11א. 11ב. 11ג. 11ד חצי פתוח* ביצוע הוראות על-סמך תמונה.	טקסטים למטרות הפעלה: הוראות (פרק ג', עמ' 43-45) הישגים נדרשים: 4, 5
בדיקת השליטה של התלמיד בהשלמת מילה חסרה מתוך מחסן מילים. המילה מתאימה למשפט מבחינה סמנטית ומבחינה תחבירית.	12א. 12ב. חצי פתוח* העתיקו מתוך מחסן המילים את המילה החסרה בכל משפט.	ידע לשוני (פרק ג', עמ' 68-73) הישגים נדרשים: 3, 4, 8
בדיקת השליטה של התלמיד בהשלמת מילה חסרה, המתאימה למשפט מבחינה סמנטית ומבחינה תחבירית.	13א. 13ב. פתוח השלימו בעצמכם את המילה החסרה בכל משפט.	
בדיקת השליטה של התלמיד בהשלמת מילים בקטע קצר, על-סמך איור, המתאימות למשפט מבחינה סמנטית ומבחינה תחבירית.	14א. 14ב. 14ג. פתוח השלימו לפי התמונה את המילים החסרות.	

* ראו הערה בעמוד 17.

הנושא: הבעה בכתב

כתיבה למטרות סיפור

המשימה/הפריט וסוג הפריט	ממדי ההערכה	מתוך תכנית הלימודים פרק ג': רכיבי החינוך הלשוני פרק ד': הישגים נדרשים
15. פתוח כתבו סיפור לפי רצף התמונות.	תוכן, מבנה ולשון (על-פי המפרט)	טקסטים למטרות סיפור (פרק ג' עמ' 48–51) מלאכת הכתיבה (פרק ג', עמ' 77–78) הישגים נדרשים: 2, 3

הנושא: הבנת הנקרא ברמת הטקסט

הטקסט הסיפורי – משחק הקסמים

המשימה/הפריט וסוג הפריט	ממדי ההבנה	מתוך תכנית הלימודים פרק ג': רכיבי החינוך הלשוני פרק ד': הישגים נדרשים
16. פתוח מדוע אסנת רצתה שיבוא קוסם?	הבנת המשמעות הגלויה בטקסט איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט	טקסטים למטרות סיפור (פרק ג', עמ' 48–51) טקסטים ספרותיים (פרק ג', עמ' 56–60) קריאה (עמ' 75–76) הישגים נדרשים: 4, 6
17. ר"ב מה אפשר להבין מן המשפט: "חבל שקוסמים יש רק בסיפורים"?	הבנת המשמעות מתוך הטקסט הבנת מילים וביטויים בהסתמך על הכתוב בטקסט	
18. פתוח השלמה: אבא התחפש לקוסם כדי...	הבנת המשמעות מתוך הטקסט הבנת קשרים לוגיים של סיבה ותוצאה שאינם מפורשים בטקסט	
19. פתוח מה ביקשה אסנת מאבא הקוסם? 1. 2.	הבנת המשמעות הגלויה בטקסט איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט	
20. פתוח מה ביקש אבא מאסנת לאחר שהתחפשה לקוסמת?	הבנת המשמעות מתוך הטקסט הבנת קשרים לוגיים של סיבה ותוצאה שאינם מפורשים בטקסט	
21. חצי פתוח* (סידור ברצף) מה קרה אחרי מה בסיפור?	הבנת המשמעות הגלויה בטקסט זיהוי קשרים מפורשים של זמן וסיבה (השתלשלות אירועים וסדר פעולות)	
22. פתוח מדוע, לדעתכם, התפלאה אימא?	הבנת המשמעות מתוך הטקסט הבנת קשרים לוגיים של סיבה ותוצאה שאינם מפורשים בטקסט	
23. ר"ב מה היה הסוד שאסנת ואבא לא גילו?	הבנת המשמעות מתוך הטקסט הבנת הרעיון המרכזי המשתמע מן הטקסט	

* ראו הערה בעמוד 17.

הנושא: הבנת הנקרא ברמת טקסט

הטקסט הסיפורי – משחק הקסמים (המשך)

מתוך תכנית הלימודים פרק ג': רכיבי החינוך הלשוני פרק ד': הישגים נדרשים	ממדי ההבנה	המשימה/הפריט וסוג הפריט
טקסטים למטרות סיפור (פרק ג', עמ' 48–51) טקסטים ספרותיים (פרק ג', עמ' 56–60) קריאה (עמ' 75–76) הישגים נדרשים: 4, 6	יישום, הערכה וביקורת הבעת עמדה אישית על הכתוב	24. פתוח האם, לדעתכם, משחק הקסמים הוא שם מתאים לסיפור הזה? הסבירו לפי מה שקראתם.

הנושא: ידע לשוני

מתוך תכנית הלימודים פרק ג': רכיבי החינוך הלשוני פרק ד': הישגים נדרשים	הסעיף	המשימה/הפריט וסוג הפריט
ידע לשוני (פרק ג', עמ' 68–73) הישגים נדרשים: 4, 8	ידע לשוני בהקשר טקסטואלי זיהוי משפחות מילים	25. א. חצי פתוח* השלימו את המשפטים במילים מן השורש ק-ס-מ.
		26. חצי פתוח* הקיפו את כל המילים מן השורש ס-ד-ר.
ידע לשוני (פרק ג', עמ' 68–73) הישגים נדרשים: 3, 4	ידע לשוני בהקשר טקסטואלי הכרת מבנה תקין של משפט	27. א. חצי פתוח* סדרו את כל המילים שבמחסן למשפט.

* פריט חצי פתוח הוא פריט שבו הנבחן בתשובתו אינו נדרש לנסח את התשובה בלשונו, אלא להקיף מילים, לסדר מילים נתונות למשפט, או לסדר משפטים ברצף, או להשלים מילה חסרה במשפט, או לכתוב מילה אחת או שתיים, או לבצע הוראות לא מילוליות.

פרק ב': הנחיות להעברת המבחן

פרק זה מכיל מידע שמטרתו לסייע לבית-הספר להיערך מראש לקראת ההעברה של מבחן המיצ"ב הפנימי. המידע מתייחס למועד העברת המבחן בכיתה, לשמירה על סודיות המבחנים, להתייחסות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים, לאופן העברת המבחן בכיתה, לתפקידי המורה ועוד. חשוב לקרוא פרק זה לפני העברת המבחן בבית-הספר ולהיערך בהתאם.

ב.1 היערכות לקראת העברת המבחן

מועד העברת המבחן: מבחן זה מיועד להעברה לקראת סוף שנת הלימודים של כיתה ב'. יש לקיים את המבחן בבית-הספר ביום שני, ב' בסיוון התשס"ט, 25 במאי 2009, או בטווח של עד חמישה ימי לימודים ממועד זה.

הודעה לתלמידים: מומלץ להודיע מראש לתלמידים בכיתות הנבחרות על מועד המבחן, על היקף החומר הנכלל בו ועל השימושים שייעשו בתוצאותיו, וזאת בהתאם להחלטת בית-הספר (האם הציון יימסר לתלמיד, האם הציון יתבטא בתעודה, האם תישלח הודעה להורים, וכדומה).

שמירה על הסודיות של שאלות המבחן בתוך בית-הספר ומחוצה לו: מומלץ להעביר את המבחן לכל כיתות ב' באותו יום ובאותה שעה. העברה של המבחן בכיתות מקבילות בהפרשי זמן עלולה לגרום ל"דליפה" של השאלות. נוסף על כך, מאחר שמדובר במבחן שיועבר בבתי-ספר רבים, יש לשמור ככל האפשר על חיסיונם של המבחנים ועל חיסיונה של חוברת הנחיות זו גם לאחר שהמבחן כבר התקיים.

נוסח המבחן: ערכה זו עוסקת בנוסח אחד בלבד של המבחן (נוסח א'), שהוא הנוסח שיועבר לתלמידים. הטקסט המופיע בנוסח זה הוא טקסט סיפורי. נוסח ב' שיועלה לאתר האינטרנט של ראמ"ה כולל טקסט מידעי.

היערכות לבחינת תלמידים בעלי צרכים מיוחדים: ההיערכות ליום הבחינה כוללת התייחסות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים. קריאה וכתובה הן אבני היסוד של הוראת שפת אם, ולכן ההיערכות המיוחדת תהיה רלוונטית רק במקרים שבהם בית-הספר מאשר לתלמידים תנאי היבחנות מותאמים, כפי שמפורט להלן בסעיף ב.2. בהתאם לכך, בית-הספר צריך להכין מראש אמצעי בחינה מיוחדים (למשל, חוברות מוגדלות לתלמידים שיש להם קשיי ראייה), וליידע את התלמידים בנוגע להתאמות שיקבלו (למשל, כיתה שקטה, הפסקות במהלך המבחן, הארכת זמן וכדומה) ועל אודות ההתאמות שלא יקבלו (הקראת שאלות ו/או הכתבה שלהן). בסעיף ב.2 מפורטות קבוצות התלמידים בעלי הצרכים המיוחדים ואופן ההתייחסות אליהן במיצ"ב הפנימי.

החזרת המבחנים לתלמידים: אפשר להחזיר לתלמידים את מחברות המבחן כשבועיים לאחר מועד העברת המבחן (מטעמי שמירת סודיות).

2.2 התייחסות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים

הסעיף הזה עוסק בהתאמות האפשריות לנבחנים בעלי צרכים מיוחדים במסגרת המיצ"ב הפנימי². יש לאפשר לתלמידים רבים ככל האפשר מקרב קבוצות אלו להיבחן בתנאים נאותים והוגנים, כדי שיוכלו לבטא את יכולותיהם הלימודיות במלואן, וזאת בלי לפגוע באיכות המדידה המתבצעת על-ידי המבחן. במבחן בשפת אם, אחת המטרות היא לבדוק את שליטתם של התלמידים **בהפקת משמעות** מטקסט כתוב. במקרה זה, התאמה מסוג הקראה תפגע במהות המדידה, ולכן מומלץ **שלא לאפשר הקראת שאלות ו/או הכתבה שלהן**. תלמידים בעלי צרכים מיוחדים יתמודדו כמיטב יכולתם עם פענוח טקסטים בעזרת הכלים העומדים לרשותם. עם זאת, בית-הספר יכול לשקול אם לאפשר להם התאמות אחרות, כגון היבחנות בכיתה שקטה, מתן הפסקות במהלך המבחן, הארכת זמן וכדומה.

להלן פירוט אופן ההתייחסות לקבוצות של תלמידים בעלי צרכים מיוחדים:

תלמידים הלומדים בכיתות של החינוך המיוחד: המבחן נועד לבדוק את רמת השליטה של התלמידים בחומר הלימודים על-פי תכנית הלימודים הכללית. לכן בית-הספר יכול לאפשר, על-פי שיקול דעתו, התאמות בהתאם לתח"י (תכנית חינוכית יחידנית) של כל תלמיד. עם זאת, בדומה למיצ"ב החיצוני, אין חובה לבחון את התלמידים האלה.

תלמידים עולים חדשים הנמצאים פחות משנה אחת בארץ ותלמידים בכיתות אולפן או בכיתות קלט: המבחן נועד לבדוק את רמת השליטה בחומר הלימודים של תלמידים השולטים בשפת המבחן. על כן, מבחן זה אינו מתאים לאוכלוסיית התלמידים הזאת. עם זאת, בית-הספר רשאי לשקול את האפשרות לבחון את התלמידים האלה בתנאים מותאמים, על-פי מידת שליטתם בשפה ועל-פי יכולתם להבין כהלכה טקסט כתוב.

תלמידים עולים חדשים הנמצאים בארץ בין שנה אחת לשלוש שנים: התלמידים האלה ייבחנו בכיתות הרגילות וללא התאמות.

תלמידים בכיתות רגילות הזכאים לתמיכה מתכנית השילוב: ההחלטה כיצד ייבחנו תלמידי השילוב במיצ"ב הפנימי נתונה לשיקול דעתו של צוות בית-הספר. מאחר שהמבחן מבוסס על תכנית הלימודים הכללית, ייתכן שאינו מתאים להיקף הלמידה של התלמידים האלה. עם זאת, יש להכיר בחשיבות הרגשית והחברתית של עצם השתתפותם במבחן עם עמיתיהם לכיתה. לכן, צוות בית-הספר צריך לשקול כיצד לבחון אותם, וזאת בהתאם ליכולותיהם הקוגניטיביות, הרגשיות והחברתיות, ובהתאם לתח"י של כל תלמיד. כמו כן, בית-הספר יכול לפטור אותם מחלקים מסוימים של המבחן או משאלות קשות, או לפצל בעבורם את המבחן לכמה מקטעים.

² במבחני המיצ"ב החיצוני ניתנו תנאים אחידים, על-פי המוגדר בחוזר מנכ"ל "הוראות קבע" סח/3(א) סעיף 3-4.1 בנושא התאמות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים במבחנים ארציים (המיצ"ב/ב"מאה מושגים"/מבחני החמ"ד) בבתי-הספר היסודיים ובחטיבות הביניים.

תלמידים בעלי לקויות למידה שאינם זכאים לתמיכה מתכנית השילוב: בקבוצה זו נכללים תלמידים שאינם זכאים לתמיכה מתכנית השילוב (בין שעברו אבחון בידי גורם חיצוני ובין שלא), אך מתמודדים עם קשיי למידה, בעיקר בקריאה ובכתיבה. תלמידים אלה ייבחנו בכיתות הרגילות בלי התאמות מיוחדות, ויש לעודד אותם לענות על שאלות רבות ככל האפשר. במקרים שבהם יעלה הצורך, אפשר לתת לתלמידים אלה התאמות כמפורט לעיל ובלבד שלא יכללו הקראה או הכתבה.

3.ב הנחיות כלליות להעברת המבחן בכיתה

בסעיף הזה מוצגות הנחיות כלליות להעברת המבחן בכיתה. העברת המבחן על-פי הנחיות אחידות תתרום להבטחת מהימנות המבחן, ותיתן לכל תלמיד הזדמנות שווה לבטא את ידיעותיו ואת מידת שליטתו בחומר הלימודים.

שעת העברת המבחן ומשכו

- מומלץ לקיים את המבחן בשעות שבהן התלמידים ערניים, ושאינן בסביבה גורמים העלולים להפריע להם. המיצ"ב החיצוני מתקיים בשעות השלישית והרביעית של יום הלימודים, ומומלץ להעביר גם את המבחן הפנימי בשעות האלה.
- הזמן המוקצב למבחן המועבר בשלמותו הוא **90 דקות**. משך זמן זה תוכנן כך שהתלמידים יוכלו להשיב בנינוחות על כל שאלות המבחן. אם תלמידים יזדקקו לכמה דקות נוספות כדי להשלים את המבחן, אפשר לתת להם תוספת זמן קצרה, בכפוף להחלטת בית-הספר. לפני התחלת המבחן יש להודיע לתלמידים על משך הזמן העומד לרשותם, אולם אין לזרז את התלמידים במהלך המבחן ואין לכתוב על הלוח את משך הזמן הנותר לסיום המבחן.

סיום המבחן לפני תום הזמן המוקצב: בית-הספר יקבע אם התלמידים שסיימו את המבחן לפני תום הזמן המוקצב יישארו בכיתה או יצאו החוצה. רצוי לעודד את התלמידים האלה לבדוק שוב את תשובותיהם, ורק לאחר מכן למסור את מחברותיהם. שימו לב, בסוף חוברת המבחן מצורפים דפים ריקים שאפשר לצייר עליהם.

ההשגחה בכיתה:

- מחנכת הכיתה תשגיח על התלמידים בשעת המבחן ותסייע בהעברתו. להלן פירוט תפקידיה:
1. להעביר את המבחן לפי ההנחיות המפורטות בסעיפים הבאים ("הנחיות לתלמידים לפני חלוקת המבחן", "הנחיות לתלמידים לאחר חלוקת המבחן").
 2. ליצור אווירת עבודה שקטה ונינוחה, ללא לחץ של זמן, שתאפשר לתלמידים לבטא את הידע שלהם בצורה הטובה ביותר.
 3. לפקח על המהלך התקין של המבחן ולשמור על הסדר ועל טוהר הבחינה.
 4. לוודא שכל תלמיד עובד באופן עצמאי.
 5. לסייע לתלמידים בפתרון בעיות טכניות (דפוס לא ברור, חוברת פגומה וכדומה), או בפתרון בעיות אישיות **שאינן קשורות לתוכן המבחן** (מתן אישור לאכול ולשתות במהלך המבחן על-פי מדיניות בית-הספר, טיפול בבעיות חריגות וכו').
 6. לעודד את התלמידים להשיב על כל שאלות המבחן, ולבקש מהם לבדוק את תשובותיהם לפני הגשת המבחן למורה.
 7. לתעד את שאלות התלמידים העולות בזמן המבחן. אחת המטרות של המבחן הפנימי היא לסייע למורה למפות את הידיעות של התלמידים ואת הקשיים שלהם. על-פי השאלות של התלמידים ועל-פי תוצאות המבחן, תוכל המורה לפתח תובנות פדגוגיות ולהסיק מסקנות שישפיעו על אופן ההוראה בכיתה.

הנחיות לתלמידים לפני חלוקת המבחן:

1. יש להסביר לתלמידים את מטרת המבחן.
2. יש לציין כמה זמן עומד לרשותם.
3. יש לציין שהמבחן מורכב משאלות סגורות (רב-בררה) ומשאלות פתוחות. בשאלות הסגורות יש תשובה נכונה אחת ועליהם לסמן אותה. בשאלות הפתוחות יש לכתוב את התשובה במקום המיועד לכך.
4. יש להסביר לתלמידים מה יהיה עליהם לעשות אם יסיימו את המבחן לפני הזמן. אפשר להציע להם לצייר בדפים הריקים המצורפים בסוף החוברת, או לעסוק בכל פעילות אחרת לפי שיקול דעתה של המורה.
5. יש לבקש מהתלמידים להתייחס למבחן ברצינות המרבית ולהשיב על כל השאלות. יש להציע להם לנסות ולהשיב על כל שאלה, גם אם נדמה להם שאינם יודעים את התשובה או שאינם בטוחים שתשובתם נכונה.
6. יש להסביר לתלמידים את נוהלי ההתנהגות בשעת המבחן (יציאה לשירותים, אכילה, שאילת שאלות וכו').

הנחיות לתלמידים לאחר חלוקת המבחן:

1. יש להנחות את התלמידים לפתוח את החוברת בעמוד 2 (עמוד השאלון) ולהקריא להם את השאלות בקול רם. כדאי לעבור בין התלמידים ולוודא שהם אכן סימנו את תשובותיהם.
2. כאשר כל התלמידים סיימו להשיב על השאלון שבעמודים 2 ו-3, יש להנחות אותם לעבור לעמוד 5 (הכתבה) ולוודא כי אכן עשו כך.
3. הנחיות להכתבה:
לפני ההכתבה יש לומר לתלמידים:
**"נתחיל בהכתבה. אכתיב לכם שלושה משפטים ואתם תכתבו אותם בשורות הריקות שבעמוד 5. אקרא לכם כל משפט פעמיים:
בפעם הראשונה הקשיבו ואל תכתבו.
בפעם השנייה אקרא לכם את המשפט לאט ובקול רם, ואתם תכתבו אותו במקום המתאים.
אל תתייעצו עם חברים. אם לא תספיקו לכתוב את כל המשפט, אל תתעכבו, הקשיבו למשפט הבא.
אין צורך לנקד את המשפטים."**

המשפטים להכתבה:

- א. כל קיץ אנו שוחים בבריכה.
- ב. שיחקנו במחבואים בחצר בית הספר.
- ג. ביום ההולדת אימא אפתה עוגה מתוקה.
4. לאחר ההכתבה יש להנחות את התלמידים לעבור לעמוד 6 ולהמשיך לעבוד בעצמם.

תלמידים הזכאים לתנאי מבחן מותאמים: תלמידים אלו יקבלו את התנאים המפורטים בסעיף 2.ב. שלעיל בכיתות האם (למשל, חוברות מבחן מוגדלות, היבחנות בכיתה שקטה וכדומה).

פרק ג': הנחיות לבדיקת המבחן

פרק זה כולל מידע שיסייע לצוות בית-הספר בבדיקת המבחן ובציינו. בראשית הפרק יוצגו המבחון וההנחיות לשימוש בו בעת בדיקת המבחנים, ההנחיות לבדיקת המבחנים וחישוב הציונים (באופן ידני, במנב"ס/במנבסון או במיציבית – כלי המבוסס על אקסל). כמו כן, יוצגו הסברים על ההשוואה בין הנתונים של בית-הספר ובין הנתונים של כלל בתי-הספר דוברי העברית, שיתפרסמו במועד מאוחר יותר.

1.ג המחון וההנחיות לשימוש בו בעת בדיקת המבחנים

לנוחיות המורים, נעשה מאמץ לפתח מחון מפורט ככל האפשר. המחון מציין את סוג הפריט (רב־בררה/פתוח), את התשובה הנכונה לכל פריט, לרבות תיאור של רמות הביצוע האפשריות, ואת טווח הערכים לתשובה.

שימו לב,

- יש לתת ניקוד לכל סעיף בנפרד.
- התלמיד יקבל אפס נקודות על כל שאלה שלא השיב עליה.
- בעמודה שכותרתה "טווח הערכים לתשובה", הערכים או טווח הערכים מתייחסים לאפשרויות הניקוד (אותן אפשרויות מופיעות גם בדף ריכוז הציונים). אם, למשל, כתוב כי הניקוד הוא 2,1,0, התלמיד יכול לקבל אפס נקודות, נקודה אחת או 2 נקודות. אם כתוב 2,0, התלמיד יכול לקבל אפס נקודות או 2 נקודות, ללא ניקוד ביניים.
- בשאלות סגורות (רב־בררה) יש להתייחס לשאלה שבה סימן התלמיד יותר מתשובה אחת, כאילו לא השיב עליה כלל.

מחווון למבחן בעברית לכיתה ב' (נוסח א'), מיצ"ב פנימי, התשס"ט

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות																								
		פרק ראשון: הכתבה																										
1	פתוח הכתבה פענוח מילים	יש לספור כל שגיאה שתופיע בשלושת המשפטים (שימו לב, ייתכנו שתי שגיאות או יותר במילה אחת). יש להפחית נקודה אחת על השמטת מילה שלמה. יש לסכם את מספר השגיאות בכל המילים של משפטי ההכתבה, ולהמיר את מספר השגיאות בציון לפי טבלת ההמרה שלהלן. אין לחלק את השגיאות לקטגוריות לפי סוגי השגיאות. טבלת המרה של מספר השגיאות בציון <table><tr><th>הציון</th><th>מספר השגיאות</th></tr><tr><td>10</td><td>1 – 0</td></tr><tr><td>9</td><td>2</td></tr><tr><td>8</td><td>3</td></tr><tr><td>7</td><td>4</td></tr><tr><td>6</td><td>5</td></tr><tr><td>5</td><td>6</td></tr><tr><td>4</td><td>7</td></tr><tr><td>3</td><td>8</td></tr><tr><td>2</td><td>9</td></tr><tr><td>1</td><td>10</td></tr><tr><td>0</td><td>11 ומעלה</td></tr></table>	הציון	מספר השגיאות	10	1 – 0	9	2	8	3	7	4	6	5	5	6	4	7	3	8	2	9	1	10	0	11 ומעלה	10-0	10 נק'
הציון	מספר השגיאות																											
10	1 – 0																											
9	2																											
8	3																											
7	4																											
6	5																											
5	6																											
4	7																											
3	8																											
2	9																											
1	10																											
0	11 ומעלה																											
המשפטים להכתבה: א. כל קיץ אנחנו שוחים בבריכה. ב. שיחקנו מחבואים בחצר בית־הספר. ג. ביום ההולדת אימא אפתה עוגה מתוקה.																												

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
		הערות: <u>לא ייחשבו שגיאות</u> 1. כל/כול – שתי המילים ייחשבו תשובה נכונה. 2. קיץ/קייץ – שתי המילים ייחשבו תשובה נכונה. 3. ברכה/ברכה – שתי המילים ייחשבו תשובה נכונה. 4. שחקנו/שיחקנו – שתי המילים ייחשבו תשובה נכונה. 5. אמא/אימא – שתי המילים ייחשבו תשובה נכונה. 6. מחבואים/במחבואים – שתי המילים ייחשבו תשובה נכונה. 7. במשפט השלישי, החלפה של המילה "אפתה" במילה אחרת, המתאימה לה בהקשרה (כגון הכינה/עשתה), לא תיחשב שגיאה. <u>שגיאות אפשריות</u> 1. כתיבת צירוף מילים ללא רווח, כגון ביתהספר (בית הספר), יום ההולדת (יום ההולדת). 2. הפרדת אות יחס ממילה, כגון ב ברכה, ב חצר. 3. השמטת אותיות (עיצורים או תנועות), כגון מבואים (מחבואים), מחבואם (מחבואים), מחבויים (מחבואים). 4. שיכול אותיות, כגון אתפה (אפתה). 5. החלפת אות באות אחרת, כגון סוחים (שוחים), מטוקה (מתוקה), עודה (עוגה), אנכנו (אנחנו), עוזה/עודה (עוגה). 6. החלפת אות סופית באות רגילה: קיצ (קייץ).		

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
		פרק שני: הקיפו את המילים המתאימות		
2	פתוח פענוח מילים	2 = הקפת המילים: • אבטיח • אפרסק הערה: סימון קו מתחת לתשובה הנכונה ייחשב גם כן תשובה נכונה. 1 = הקפת מילה אחת מבין הנ"ל/הקפת מילה אחת מבין הנ"ל ועוד מילה אחת שגויה/הקפת שתי המילים הנ"ל ועוד מילה אחת שגויה. 0 = הקפת מילים שגויות/הקפת שתי המילים הנכונות ועוד שתי מילים שגויות או יותר.	2,1,0	2 נק'
3	פתוח פענוח מילים	2 = הקפת המילים: • מזלגות • כוסות הערה: סימון קו מתחת לתשובה הנכונה ייחשב גם כן תשובה נכונה. 1 = הקפת מילה אחת מבין הנ"ל/הקפת מילה אחת מבין הנ"ל ועוד מילה אחת שגויה/הקפת שתי המילים הנ"ל ועוד מילה אחת שגויה. 0 = הקפת מילים שגויות/הקפת שתי המילים הנכונות ועוד שתי מילים שגויות או יותר.	2,1,0	2 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
		פרק שלישי: ענו לפי תמונה		
4	ר"ב פענוח מילים	2 = תשובה נכונה: (3) הילדים מציירים כובעים. 0 = כל תשובה אחרת.	2,0	2 נק'
5	ר"ב פענוח מילים	2 = תשובה נכונה: (2) הכלב שוכב על הכורסה. 0 = כל תשובה אחרת.	2,0	2 נק'
6	פתוח פענוח מילים	2 = הקפת שני הצירופים האלה: • רכבת ארוכה • שמלה עם כוכב הערה: סימון קו מתחת לתשובה הנכונה ייחשב גם כן תשובה נכונה. 1 = הקפת צירוף אחד מבין הצירופים הנ"ל/הקפת צירוף אחד מבין הצירופים הנ"ל ועוד צירוף אחד שגוי/הקפת שני הצירופים הנכונים ועוד צירוף אחד שגוי. 0 = הקפת שני הצירופים הנכונים ועוד שני צירופים שגויים/הקפת כל הצירופים.	2,1,0	2 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות																												
		פרק רביעי: ביצוע הוראות																														
7	פתוח ביצוע הוראות	1 = הקפת האותיות האלה: כ פ ת ו ר. 0 = הקפת חלק מבין האותיות הנ"ל/הקפת אותיות אחרות/הקפת האותיות כ פ ת ו ר ועוד אותיות. הערה: כל סימון אחר שאינו הקפה ייחשב תשובה שגויה.	1,0	1 נק'																												
8	פתוח ביצוע הוראות	1 = כתיבת אחת מן המילים האלה: <table><tr><td>לא</td><td>חול</td><td>חם</td><td>בלש</td></tr><tr><td>חל</td><td>חלם</td><td>חור</td><td>שלב</td></tr><tr><td>לח</td><td>חלב</td><td>אור</td><td>לבש</td></tr><tr><td>לב</td><td>חלש</td><td>אבר</td><td>שם</td></tr><tr><td>רחש</td><td>בשר</td><td>ברא</td><td>שר</td></tr><tr><td>ראש</td><td>אם</td><td>בל</td><td>שלח</td></tr><tr><td>אבל</td><td>שרב</td><td>ברוש</td><td>רם</td></tr></table> או: כתיבת כל מילה אחרת המורכבת מן האותיות שבמחסן. הערה 1: תשובה שבה תיכתב אות אחת פעמיים, תיחשב תשובה נכונה. 0 = כתיבת מילה הכוללת אות/אותיות שאינן מופיעות במחסן. הערה 2: הקפת אותיות במחסן המילים, ללא כתיבת המילה במקום הנדרש, תיחשב תשובה שגויה. הערה 3: תשובה שבה תיכתב האות מ' במקום האות ס', תיחשב תשובה שגויה.	לא	חול	חם	בלש	חל	חלם	חור	שלב	לח	חלב	אור	לבש	לב	חלש	אבר	שם	רחש	בשר	ברא	שר	ראש	אם	בל	שלח	אבל	שרב	ברוש	רם	1,0	1 נק'
לא	חול	חם	בלש																													
חל	חלם	חור	שלב																													
לח	חלב	אור	לבש																													
לב	חלש	אבר	שם																													
רחש	בשר	ברא	שר																													
ראש	אם	בל	שלח																													
אבל	שרב	ברוש	רם																													
9	פתוח ביצוע הוראות	1 = כתיבת המילה "הקוף"/"קוף" במקום המתאים. הערה 1: כתיבת המילה "קוף" וגם סימונה או הקפתה, ייחשבו תשובה נכונה. 0 = כתיבת המילה "הקוף"/"קוף" שלוש פעמים/כתיבת הצירוף "הקוף צוחק". כל תשובה אחרת. הערה 2: סימון קו מתחת למילה "קוף" או הקפת המילה ללא כתיבתה, ייחשבו תשובה שגויה.	1,0	1 נק'																												

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
10	פתוח ביצוע הוראות	2 = הקפת האות פ' במילה קפץ. 0 = הקפת אותיות נוספות/הקפת אות אחרת/מתיחת קו מתחת לאות פ'. כל תשובה אחרת.	2,0	2 נק'
11	פתוח ביצוע הוראות	א. 1 = הקפת הילד המחזיק כדור/הקפת ראשו של הילד. 0 = הקפת הכדור ללא הילד. כל תשובה אחרת.	1,0	1 נק'
	פתוח ביצוע הוראות	ב. 1 = כתיבת שם הילד: יניב או תומר. 0 = כל תשובה אחרת.	1,0	1 נק'
	פתוח ביצוע הוראות	ג. 1 = כתיבת השם תומר בתוך הענן הגדול. 0 = כל תשובה אחרת.	1,0	1 נק'
	פתוח ביצוע הוראות	ד. 1 = מתיחת קו מתומר אל מוקי. 0 = כל תשובה אחרת.	1,0	1 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
		פרק חמישי: השלמת משפטים		
12	פתוח השלמת משפטים	א. 2 = כתיבת המילה התעוררתי. 0 = כל תשובה אחרת.	2,0	2 נק'
	פתוח השלמת משפטים	ב. 2 = כתיבת המילה כדי. 0 = כל תשובה אחרת.	2,0	2 נק'
13	פתוח השלמת משפטים	א. 2 = השלמות אפשריות: כי/מפני ש/משום ש/מאחר ש/מכיוון ש או: כל מילה אחרת המתאימה למשפט מבחינה סמנטית ומבחינה תחבירית. 0 = השלמה שאינה יוצרת קשר סיבתי בין שני חלקי המשפט אלא יוצרת שני משפטים, לדוגמה: ביותר/ביער או: כל מילה שאינה מתאימה למשפט מבחינה סמנטית ומבחינה תחבירית, כגון מפני (ללא ש'), משום (ללא ש'), לכן	2,0	2 נק'
	פתוח השלמת משפטים	ב. 2 = השלמות אפשריות: רוצה/רצתה/אוהבת/מתכוונת/ מתכוונת או: כל מילה אחרת המתאימה למשפט מבחינה סמנטית ומבחינה תחבירית. 0 = כל מילה שאינה מתאימה למשפט מבחינה סמנטית ומבחינה תחבירית, לדוגמה: יכלה	2,0	2 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
14	פתוח השלמת משפטים	א. 1 = כתיבת אחת מן המילים הבאות או מילה מתאימה אחרת: רצה/היה מעוניין/היה צריך רוצה/מעוניין/צריך (גם בהווה) 0 = כל תשובה אחרת.	1,0	1 נק'
	פתוח השלמת משפטים	ב. 1 = כתיבת המילה על . 0 = כל תשובה אחרת.	1,0	1 נק'
	פתוח השלמת משפטים	ג. 1 = כתיבת אחת מן המילים הבאות או מילה מתאימה אחרת: להוריד/לקחת/לקרוא/שיוכל לקחת 0 = תשובה שהפועל בה אינו כתוב בצורת שם הפועל, לדוגמה: שיריד/שייקח או: כל תשובה אחרת. הערה: מילים ממשלב של השפה הדבורה ייחשבו תשובה נכונה, כגון "להביא" בהשלמה השלישית.	1,0	1 נק'
		הערה לסעיפים א', ב' ו-ג': אין להתייחס לשגיאות כתיב.		

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
		פרק שישי: הבעה בכתב – כתיבת סיפור על-פי חמש תמונות "הכלב שנפל לבור"		
15		משימת ההבעה נבדקת על-פי שלוש קטגוריות: א. תוכן ב. מבנה ג. לשון		
		א. תוכן התוכן נבדק על-פי שתי קטגוריות: ① רכיבי הסיפור ② ההרחבות		
	פתוח הבעה בכתב	① רכיבי הסיפור היוצרים את שלד הסיפור הסיפור בנוי מן האירועים המוצגים בתמונות (לפי סדר הצגת התמונות או לפי כל סדר אחר) ונשמר רצף הגיוני ביניהם. או: הסיפור בנוי מחלק מן התמונות, אבל הוא מכיל פרטים נוספים הבונים סיפור לכיד. ארבעת רכיבי הסיפור • פתיח – הילד טייל עם כלבו. • אירוע מאתחל – הכלב ראה חתול ומשך את הרצועה/סכנה בור פתוח. • הסיבוב – הכלב רדף אחרי החתול ונפל לבור. • התרה וסיום – הילד פנה לעזרה ולבסוף קיבל את כלבו חזרה מאדם מבוגר. פירוט הציון 4 = הסיפור כולל את ארבעת רכיבי הסיפור . 3 = הסיפור כולל שלושה רכיבי סיפור מבין הנ"ל. 2 = הסיפור כולל שני רכיבי סיפור מבין הנ"ל. או: הסיפור כולל גם פרטי תוכן שאינם רלוונטיים לסיפור. 0 = היעדר סיפור/כתיבת משפט אחד/כתיבת סיפור שאינו קריא לחלוטין/התייחסות נפרדת לכל תמונה.	4,3,2,0	4 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
	פתוח הבעה בכתב	א. תוכן (המשך) ההרחבות ⁽²⁾ עלילת הסיפור מפותחת באמצעות תיאורים מרחיבים המתייחסים לפעולות של הדמויות וליחסים ביניהן ו/או לסביבה, וכמו כן לרגשות, לכוונות ולמניעים של הדמות המרכזית בסיפור – הילד. דוגמאות להרחבות: <u>תיאורים של הכלב ו/או של החתול</u> – הכלב רץ בכל כוחו. – הכלב ניסה להשתחרר מן הרצועה והצליח. – הכלב לא "שם לב" נששם כתוב: סכנה, בור פתוח. – חתול קטן ולבן עמד ליד הבור. – הכלב רצה מאוד לתפוס את החתול. – הכלב השתולל עד שהרצועה שלו נקרעה. – הכלב ליקק את הילד בלחי שלו. <u>תיאורים של הסביבה</u> – בקצה הבור היה חתול. – הבור עמוק. – הבור גדול ופתוח. <u>תיאורים המבטאים מניעים או כוונות או רגשות של הילד</u> – עומר אוהב לטייל עם רקסי הכלב. – הוא פחד שהכלב שלו ייכנס לבור. – הילד בכה והיה עצוב. – דני אמר: מישוהו יכול לעזור לי? הכלב שלי נפל לבור. – הילד צעק: הצילו! הצילו! – הילד אמר בלבו: מה אעשה? <u>תיאורים המתייחסים לפעולת הצלה או לדמות המבוגר</u> – הורידו חבל אל תוך הבור והכלב החזיק בחבל. – האיש והילד משכו והוציאו את הכלב.		

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
		א. תוכן (המשך) פירוט הצינון 5 = הסיפור כולל שלוש הרחבות, ואחת מהן לפחות קשורה לילד. 3 = הסיפור כולל שלוש הרחבות, או יותר, אבל חסרה הרחבה הנוגעת לילד (לרגשותיו או לכוונותיו או למניעיו). או: הסיפור כולל שתי הרחבות בלבד ואחת מהן נוגעת לילד. 1 = הסיפור כולל הרחבה אחת הנוגעת לילד. או: שתי הרחבות שאף אחת מהן אינה נוגעת לילד. 0 = היעדר סיפור/היעדר הרחבות/כתיבת משפט אחד/כתיבת סיפור שאינו קריא לחלוטין.	5,3,1,0	5 נק'
		ב. מבנה		
	פתוח הבעה בכתב	4 = הסיפור לכיד. האירועים מקושרים ברצף הגיוני ויש ביניהם קישוריות של זמן וסיבה. 3 = הסיפור לכיד והקישוריות לקויה במקום אחד. 1 = הסיפור לכיד והקישוריות לקויה ביותר ממקום אחד. 0 = חסר מבנה של סיפור.	4,3,1,0	4 נק'
		ג. לשון		
	פתוח הבעה בכתב	① משלב לשון ואוצר מילים 2 = אוצר מילים מגוון/עשיר, לדוגמה: רדף אחרי, מודאג, כלבו, אני אחלץ, נפל פנימה, אל דאגה. 1 = משלב לשון אופייני לשפה כתובה, אך אוצר המילים דל. 0 = צרימות משלכיות, שפה דבורה.	2,1,0	2 נק'
	פתוח הבעה בכתב	② תחביר 2 = משפטים תקינים, התאם דקדוקי תקין. 1 = שגיאות קלות במבנה המשפט/בהתאם הדקדוקי. 0 = מבנה המשפטים אינו תקין, חסר התאם דקדוקי.	2,1,0	2 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
	פתוח הבעה בכתב	פיסוק (בסופי משפטים) ③ 1 = שימוש נכון בנקודה ובסימן שאלה ברוב המשפטים. 0 = שימוש מצומצם בנקודה/היעדר סימני פיסוק.	1,0	1 נק'
	פתוח הבעה בכתב	כתיב ④ 2 = היעדר שגיאות/עד שתי שגיאות כתיב שונות. 1 = שלוש עד חמש שגיאות כתיב שונות. 0 = שש שגיאות כתיב שונות ויותר. הערה 1: שגיאות כתיב בשם פרטי (לדוגמה: עודי במקום אודי) לא ייחשבו שגיאות. הערה 2: שגיאות הכתיב ייספרו בשבע השורות הראשונות של הסיפור.	2,1,0	2 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
		פרק שביעי: הטקסט הסיפורי – "משחק הקסמים"		
16	פתוח המשמעות הגלויה	3 = תשובה המתייחסת למצב החדר או לצורך של אסנת בעזרה בסידור החדר, לדוגמה: – כי החדר היה הפוך/מבולגן. – כי אסנת לא רצתה לסדר את החדר שלה בעצמה. – כי היה לה קשה לסדר את החדר בעצמה. – כדי שהחדר שלה יהיה מסודר מהר יותר/כדי שהחדר שלה יהיה מסודר. – כדי שיעשה קסם שהכול יהיה מסודר. – כדי שהוא יסדר לה את החדר. – בגלל שהחדר של אסנת היה הפוך. 1 = א. תשובה חלקית שאינה נובעת ישירות מן הסיפור אך משתמעת ממנו בעקיפין, לדוגמה: – כדי שתוכל לנוח. – כדי שיהיה לה נעים. ב. תשובה שאינה מתייחסת בהכללה לסידור החדר אלא לסידור של דבר מסוים בתוך החדר, לדוגמה: – כדי שיעשה קסם ושהצבעים יהיו במקום!! 0 = כל תשובה אחרת.	3,1,0	3 נק'
17	ר"ב המשתמע	3 = תשובה נכונה: (2) לא האמינה שבאמת יש קוסמים. 0 = כל תשובה אחרת.	3,0	3 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
18	פתוח המשתמע	3 = תשובה הגיונית לפי הטקסט המתייחסת למניעים של אבא, לדוגמה: אבא התחפש לקוסם כדי - לשמח את אסנת. - לעזור לאסנת. - לעודד את אסנת. - להפתיע את אסנת. - שיהיה קל לסדר את החדר ביחד. - להראות לאסנת שזה לא כל-כך נורא לסדר את החדר/שזה כיף. 2 = תשובה חלקית: תשובה הגיונית לפי הטקסט אשר אינה מתייחסת למניעים של אבא, לדוגמה: - שהחדר יהיה מסודר. 0 = תשובה שגויה, לדוגמה: - שאסנת תחשוב שבאמת יש קוסמים בעולם ולא רק בסיפורים. כל תשובה אחרת.	3,2,0	3 נק'
19	פתוח המשמעות הגלויה	4 = תשובה הכוללת שתי בקשות מבין אלה: - שהצעצועים ייכנסו למגירה. - שהנעליים ייכנסו לארון. - להיות קוסמת. - שאבא יסדר את החדר (הכללה). 2 = תשובה הכוללת בקשה אחת מבין הנ"ל. 0 = תשובה שגויה, לדוגמה: - שאבא יהיה קוסם. כל תשובה אחרת.	4,2,0	4 נק'
20	פתוח המשתמע	3 = תשובה הכוללת את הבקשה שהדפים המפוזרים ייכנסו לסל הניירות. או: תשובה מכלילה, לדוגמה: - שהיא תעזור לאבא לסדר את החדר. הערה: תשובה בזמן עבר תיחשב גם כן תשובה נכונה. 0 = כל תשובה אחרת.	3,0	3 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
21	פתוח המשמעות הגלויה	3 = כתיבת שלושה מספרים מתאימים במקומות הנכונים: 4 אימא התפלאה. 3 אסנת התחפשה לקוסמת. 2 אבא התחפש לקוסם. 1 = כתיבת מספר אחד מתאים מבין הנ"ל במקום הנכון. 0 = כל תשובה אחרת.	3,1,0	3 נק'
22	פתוח המשתמע	3 = תשובה הכוללת התייחסות לכך שבדרך-כלל הבית "מבולגן"/לא מסודר, באופן מפורש לדוגמה: אימא התפלאה – כי היא לא הייתה רגילה למצוא בית מסודר. – כי בדרך-כלל הבית היה "מבולגן". – כי היא לא הבינה מדוע הבית מסודר. או: <u>באופן סמוי</u> לדוגמה: – כי אסנת ואבא סידרו את הבית. – כי הבית היה מסודר/כי הבית היה יפה. – כי היא מצאה בית מסודר. הערה: תשובה המתייחסת לחדר (ולא לבית) תיחשב גם כן תשובה נכונה. 0 = תשובה שגויה, לדוגמה: – כי היא חשבה שיש קוסם ואסנת ואבא לא גילו את הסוד. – כי עכשיו אימא לא צריכה לסדר. – כי היא חשבה שהיה קוסם שסידר את הבית.	3,0	3 נק'
23	ר"ב המשתמע	4 = תשובה נכונה: (4) אסנת ואבא סידרו את הבית. 0 = כל תשובה אחרת.	4,0	4 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
24	פתוח יישום, הערכה וביקורת	4 = תשובה הכוללת את דעת התלמיד, באופן מפורש או באופן סמוי, בליווי הסבר מתאים. ההסבר צריך להתייחס לאחד מן ההיבטים של הכותרת: המשחק או הקסמים, או לשניהם, לדוגמה: – השם משחק הקסמים מתאים לסיפור כי אבא ואסנת רק שיחקו במשחק הקסמים אבל הם לא היו באמת קוסמים. – השם משחק הקסמים מתאים לסיפור כי אבא התחיל לעשות קסמים וגם אסנת עשתה קסמים, ושניהם עשו אותו קסם. 0 = הבעת עמדה ללא נימוק, לדוגמה: – "כן, זה שם מתאים לסיפור." כל תשובה אחרת.	4,0	4 נק'
25	פתוח ידע לשוני	א. 2 = השלמה המתאימה במין ובמשמעות: קוסמת/מקסימה 0 = כל תשובה אחרת.	2,0	2 נק'
	פתוח ידע לשוני	ב. 2 = קסמים/קסם/קוסמות 0 = כל תשובה אחרת.	2,0	2 נק'
26	פתוח ידע לשוני	2 = הקפת שלוש המילים האלה: • מסודר • סידור • סידרתי 1 = הקפת שתיים מבין המילים האלה/הקפת שלוש המילים האלה ועוד מילה אחת שגויה/הקפת שתיים מבין המילים האלה ועוד מילה אחת שגויה. 0 = הקפת מילה אחת מבין המילים האלה/הקפת חמש מילים/הקפת כל המילים.	2,1,0	2 נק'

מספר הפריט	סוג הפריט	ציון על-פי רמות הביצוע	טווח הערכים לתשובה	המספר המקסימלי של הנקודות
27	פתוח ידע לשוני	א. 2 = כתיבת משפט נכון מבחינה תחבירית המורכב מכל המילים שבמחסן, לדוגמה: – הנעליים של אסנת מתחת לשולחן. – מתחת לשולחן הנעליים של אסנת. 0 = כל תשובה אחרת.	2,0	2 נק'
	פתוח ידע לשוני	ב. 2 = כתיבת משפט נכון מבחינה תחבירית המורכב מכל המילים שבמחסן, לדוגמה: – אם קוסם יבוא אסנת תשמח. – אם אסנת תשמח יבוא קוסם. – קוסם יבוא אם אסנת תשמח. – אסנת תשמח אם יבוא קוסם. 0 = כל תשובה אחרת.	2,0	2 נק'

2.ג הנחיות לבדיקת המבחן ולחישוב הציונים

כללי

מוצע כי המבחנים של כל כיתה ייבדקו בידי צוות המורים לעברית בבית-הספר. כמו כן, מוצע שרכז המקצוע או רכז השכבה, או מי שימונה לצורך כך בידי מנהל בית-הספר, ילווה את התהליך הזה. יש לבדוק את המבחנים בהתאם למחווה המצורף לעיל (ג.1) ובצמידות אליו.

כלי עזר לחישוב הציונים של המיצ"ב הפנימי ולמיפויים

ראמ"ה מעמידה לרשות בתי-הספר שני כלים ממוחשבים לחישוב ציונים ולמיפוי הישגים: **מערכת המנב"ס/המנבסון והמיצבית**, שפותחה בידי ראמ"ה. כלים אלה מחשבים את הציונים ברמת התלמיד באופן אוטומטי, וגם מספקים נתונים הניתנים להשוואה בין קבוצות תלמידים ומאפשרים קבלת תרשימים ברמת הכיתה או ברמת השכבה. שני הכלים האלה מתאימים לבתי-ספר שהעבירו את המבחן בשלמותו.

נוסף על הכלים הסטטיסטיים האלה, מצורפים למחברות המבחן כלים ידניים לחישוב הנתונים – **דף ריכוז ציונים לתלמיד ודף מיפוי כיתתי** היכולים להיות שלב מקדים (כלי תומך) לפני הקלדת הנתונים למנבסון או למיצבית.

כדי שיהיה אפשר לקבל תמונה בית-ספרית, יש לקבל החלטה אחידה בנוגע לכלי שימש את בית-הספר לעיבוד הנתונים. יש להנחות את כלל המורים בבית-הספר **להשתמש בכלי בית-ספרי אחיד לניתוח כל תוצאות המיצ"ב הפנימי**: מנב"ס/מנבסון או מיצבית (כלי המבוסס על אקסל). כדי להגיע לידי החלטה בית-ספרית יש להביא בחשבון את רמת המיומנות של כלל מורי בית-הספר בכלי העיבוד השונים: השימוש בכלי האקסל מתאים למורים שיש להם שליטה בסיסית בתוכנת אקסל, והשימוש במנבסון מתאים למורים בעלי מיומנות בסיסית בעבודה עם מרכיבים במנבסון.

א. בדיקת המבחן וחישוב הציונים באמצעות מנב"ס ומנבסון

מערכות המנב"ס והמנבסון הותאמו להזנת הנתונים של מבחני המיצ"ב הפנימיים, והן כוללות ממשק המאפשר לבית-הספר לקלוט את מבחני המיצ"ב הפנימיים ישירות למנבסון או למנב"ס, לשם הקלדת ציוני המיצ"ב הפנימי. תיעוד הציונים במנב"ס/במנבסון מאפשר לשמור אותם ולשלבם בתכנית ההערכה של בית-הספר. נוסף על כך, תיעוד הציונים במנב"ס/במנבסון מאפשר להפיק דוחות ייחודיים למיצ"ב הפנימי הכוללים השוואה לנתונים הארציים המבוססים על נתוני המיצ"ב החיצוני, ולשמור אותם כאירוע הערכה המשתלב בתכנית ההערכה של בית-הספר.

להדרכה ולתמיכה אפשר לפנות למוקד השירות והתמיכה של מינהלת יישומי המנב"ס בימים א'-ה', בשעות 07:30-22:30 (מומלץ לפנות אחרי השעה 15:30), וביום ו' ובערבי חג בשעות 07:30-14:00, בטלפון: **9298111-03**.

דוא"ל לתמיכה: moked-manbas@kishurim.k12.il

אתר האינטרנט של מינהלת יישומי המנב"ס: www.education.gov.il/manbas

ב. בדיקת המבחן וחישוב הציונים באמצעות המיצבית

ראמ"ה מעמידה לרשות בתי הספר "מיצבית-כיתתית" ו"מיצבית-שכבתית", לחישוב ההישגים במיצ"ב הפנימי ולמיפוקם. המיצביות שפותחו בעבור כל אחד ממבחני המיצ"ב הפנימי הן קובצי אקסל שהותאמו למבנה הייחודי של כל מבחן. המיצבית הכיתתית מאפשרת לחשב את הציונים של תלמידי הכיתה במבחן המיצ"ב הפנימי, ומספקת תמונת מצב של הישגי הכיתה במבחן. המיצבית השכבתית מספקת נתונים שונים: (1) על הישגי כלל התלמידים בשכבה; (2) על השוואה בין הישגי הכיתות המקבילות במבחן המיצ"ב הפנימי; (3) על השוואה בין נתוני השכבה לנתוני קבוצות ההשוואה הארציות (הנורמות הארציות) המבוססים על נתוני המיצ"ב החיצוני. המיצביות יפורסמו באתר ראמ"ה בכתובת: <http://rama.education.gov.il> בקטגוריה "מיצ"ב פנימי התשס"ט" סמוך למועדי המיצ"ב הפנימי.

המיצביות יכולות להחליף או להשלים את העבודה שנעשתה באמצעות דפי ריכוז הציונים הידניים, והן מיועדות למורים המיומנים בעבודה באקסל. למי שאינו מיומן בעבודה באקסל, מומלץ להשתמש בדפי ריכוז ציונים ידניים.

ג. בדיקת המבחן וחישוב הציונים באופן ידני

כדי לחשב את הציונים באופן ידני אפשר להיעזר בדף ריכוז הציונים הידני של כל תלמיד ו/או בדף המיפוי הכיתתי. דפי ריכוז הציונים הידניים של כל התלמידים (40 עותקים) וכן דף מיפוי כיתתי מצורפים למעטפה. ראו בעמודים 46-47 דוגמה לדף ריכוז ציונים מלא, שחושבו בו כל הציונים של תלמיד אחד, ודוגמה לדף ריכוז ציונים ריק. כלי זה הותאם להעברת המיצ"ב הפנימי, ונועד לאפשר למורי בתי הספר לבדוק את המבחנים בדרך יעילה ונוחה.

להלן הנחיות לבדיקת המבחן ולחישוב הציונים באופן ידני:

1. הנחיות כלליות

- בדיקת השאלות במבחן לפי המחווה המצורף: אפשרויות הניקוד בכל סעיף ובכל שאלה מוגדרות מראש במחווה ומצוינות בהתאם לכך בדף ריכוז הציונים. יש לסמן בדף ריכוז הציונים את הניקוד לכל שאלה. להלן כמה דוגמאות.

דוגמאות

שאלה 4 (פריט רבי-בררה): תשובה נכונה של התלמיד, כפי שמפורט במחווה, תזכה את התלמיד ב-2 נקודות. במקרה זה יש להקיף בדף ריכוז הציונים את הספרה 2, בשורה המתייחסת לשאלה 4. אם התלמיד שגה, או שלא השיב על השאלה כלל, הוא יקבל 0 נקודות. במקרה זה יש להקיף את הספרה 0 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 4.

שאלה 2 (פריט חצי פתוח): תשובה מלאה של התלמיד (הקפת שתי מילים המצוינות במחווה) תזכה את התלמיד ב-2 נקודות. במקרה זה יש להקיף את הספרה 2 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 2. תשובה חלקית של התלמיד (הקפת מילה אחת נכונה/הקפת מילה אחת נכונה ועוד מילה אחת שגויה/הקפת שתי המילים הנכונות ועוד מילה אחת שגויה, כפי שמפורט במחווה) תזכה את התלמיד בנקודה 1. במקרה זה יש להקיף את הספרה 1 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 2. אם התלמיד לא השיב על השאלה, או שהשיב תשובה שגויה, הוא יקבל 0 נקודות. במקרה זה יש להקיף את הספרה 0 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 2.

שאלה 19 (פריט פתוח): תשובה מלאה של התלמיד היא תשובה המתבססת על הסיפור והכוללת שתי בקשות של אסנת, כפי שמפורט בדוגמאות שבמחווה, והיא תזכה את התלמיד ב־4 נקודות. אם התלמיד השיב תשובה מלאה, יש להקיף את הספרה 4 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 19. תשובה חלקית היא תשובה הכוללת בקשה אחת של אסנת, כפי שמפורט בדוגמה שבמחווה, והיא תזכה את התלמיד ב־2 נקודות. במקרה זה יש להקיף את הספרה 2 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 19. אם התלמיד לא השיב על השאלה, או שהשיב תשובה שגויה, הוא יקבל 0 נקודות. במקרה זה יש להקיף את הספרה 0 בדף ריכוז הציונים, בשורה המתייחסת לשאלה 19.

שאלה 15, משימת ההבעה בכתב (פריט פתוח): ההערכה נעשית על־פי שלוש קטגוריות: תוכן, מבנה ולשון. שימו לב כי בקטגוריית התוכן יש להתייחס בנפרד לשני המרכיבים (רכיבי הסיפור; ההרחבות) ובקטגוריית הלשון יש להתייחס בנפרד לכל אחד מארבעת המרכיבים (משלב לשון ואוצר מילים; תחביר; פיסוק; כתיב).

- דין שאלה שלא ענו עליה כדין תשובה שגויה. בשני המקרים יקבל התלמיד אפס נקודות. עם זאת מומלץ שהמורה ירשום לעצמו את השאלות שהתלמידים לא השיבו עליהן, כדי שיוכל ללמוד מהן על נושאים שהכיתה מתקשה בהם או שלא למדה אותם.

2. הנחיות לחישוב ידני של ציון התלמיד בכל נושא במבחן

בעבור כל תלמיד יש לחשב את הציון בכל אחד מהנושאים בנפרד. מחשבים את הציון בכל נושא על־פי סכום הנקודות שצבר התלמיד באותו נושא (השאלות בכל נושא מופיעות בנפרד בדף ריכוז הציונים לתלמיד).

3. הנחיות לחישוב ידני של הציון הכולל במבחן

הציון הכולל במבחן מחושב על־פי סכום הנקודות שצבר התלמיד בכל הנושאים. טווח הציונים נע בין 0 ל-100.

4. הנחיות לשימוש בדף המיפוי הכיתתי ולחישוב מדדים כיתתיים

- דף המיפוי הכיתתי המופיע בהמשך נועד לאפשר את חישובם של המדדים הכיתתיים ברמת הפריט, ברמת הנושא וברמת הציון הכולל של המבחן. בתום בדיקת המבחנים מומלץ להעתיק את הציונים של כל תלמיד בפריטים המשתייכים לאותו נושא, ואחר כך לחשב את הציון הממוצע של כל התלמידים בכיתה ברמת הפריטים, ברמת הנושאים וברמת המבחן כולו.
- שימו לב כי בדף המיפוי הכיתתי הפריטים מסודרים לפי נושאים. דף המיפוי הכיתתי מוצג בחוברת זו לשם דוגמה והוא גם מצורף במעטפה לשימושכם.
- נתוני קבוצות ההשוואה (נורמות ארציות) **אינם** כוללים עולים חדשים ותלמידים המקבלים תמיכה מתכנית השילוב. לכן, כדי להשוות את הממוצע הכיתתי לנתונים האלה (כאשר הם יתפרסמו), יש לחשב את הממוצע הכיתתי בלי קבוצות התלמידים האלה.
- כמו כן, מומלץ לחשב ממוצע כיתתי הכולל תלמידים בעלי לקויות למידה וממוצע כיתתי שאינו כולל את התלמידים האלה, בעיקר אם תנאי ההיבחנות שלהם שונים בתכלית.

3.ג השוואה לנתוני קבוצות ההשוואה (נורמות ארציות)

ראמ"ה תפרסם את נתוני קבוצות ההשוואה על סמך התוצאות של בתי־הספר שנבחנו במבחן המיצ"ב החיצוני. בית־הספר יוכל להשוות את הישגיו להישגים של בתי־ספר דומים. הסברים בנוגע להשוואה זו יפורסמו באתר האינטרנט של ראמ"ה בעוד כמה חודשים. זכרו, אם תחליטו לערוך שינויים כלשהם במבחן (במבנהו, באופן העברתו או באופן הערכתו), לא תוכלו להשוות את ההישגים שלכם לנתוני קבוצות ההשוואה.

דף ריכוז ציונים לתלמיד

דוגמה למילוי דף ריכוז ציונים לתלמיד (לחישוב ידני) – עברית לכיתה ב' – מיצ"ב פנימי התשס"ט

יש לסמן את מספר הנקודות שקיבל התלמיד בכל שאלה בהתאם למפורט במחווך.

שם התלמיד/ה: _____ כיתה: _____

שליטה בצופן האלפביתי											השאלה
											הכתבה
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	שאלה 1
											פענוח מילים
0	1	2									שאלה 2
0	1	2									שאלה 3
0		2									שאלה 4
0		2									שאלה 5
0	1	2									שאלה 6

ידע לשוני	הבנת הנקרא				השאלה
					הטקסט הסיפורי
	0	1	3		שאלה 16
	0		3		שאלה 17
	0	2	3		שאלה 18
	0	2		4	שאלה 19
	0		3		שאלה 20
	0	1	3		שאלה 21
	0		3		שאלה 22
	0			4	שאלה 23
	0			4	שאלה 24
0		2			שאלה 25א
0		2			שאלה 25ב
0	1	2			שאלה 26
0		2			שאלה 27א
0		2			שאלה 27ב

הבנת הנקרא				השאלה
				ביצוע הוראות
0	1			שאלה 7
0	1			שאלה 8
0	1			שאלה 9
0		2		שאלה 10
0	1			שאלה 11א
0	1			שאלה 11ב
0	1			שאלה 11ג
0	1			שאלה 11ד
				השלמת משפטים
0		2		שאלה 12א
0		2		שאלה 12ב
0		2		שאלה 13א
0		2		שאלה 13ב
0	1			שאלה 14א
0	1			שאלה 14ב
0	1			שאלה 14ג

הבעה בכתב – כתיבת סיפור				השאלה
0	1	2		שאלה 15ג1
0	1	2		שאלה 15ג2
0	1			שאלה 15ג3
0	1	2		שאלה 15ג4

הבעה בכתב – כתיבת סיפור				השאלה
0		2	3	שאלה 15א1
0	1		3	שאלה 15א2
0	1		3	שאלה 15ב

$\frac{(43)}{50} \times 100 = 86\%$	$\frac{(15)}{20} \times 100 = 75\%$	ציונים באחוזים
ציון בהבנת הנקרא (באחוזים)	ציון בשליטה בצופן האלפביתי (באחוזים)	
$\frac{(7)}{10} \times 100 = 70\%$	$\frac{(14)}{20} \times 100 = 70\%$	
ציון בידע לשוני (באחוזים)	ציון בהבעה בכתב (באחוזים)	
79 נק' (סכום כל הנקודות שהצטברו בכל המבחן)		ציון כולל

דף ריכוז ציונים לתלמיד

(עותקים של דף זה מצורפים במעטפה)

דף ריכוז ציונים לתלמיד (לחישוב ידני) – עברית לכיתה ב' – מיצ"ב פנימי התשס"ט
יש לסמן את מספר הנקודות שקיבל התלמיד בכל שאלה בהתאם למפורט במחווך.

שם התלמיד/ה: _____ כיתה: _____

שליטה בצופן האלפביתי											השאלה
											הכתבה
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	שאלה 1
											פענוח מילים
0	1	2									שאלה 2
0	1	2									שאלה 3
0		2									שאלה 4
0		2									שאלה 5
0	1	2									שאלה 6

ידע לשוני	הבנת הנקרא				השאלה
					הטקסט הסיפורי
	0	1		3	שאלה 16
	0			3	שאלה 17
	0		2	3	שאלה 18
	0		2	4	שאלה 19
	0			3	שאלה 20
	0	1		3	שאלה 21
	0			3	שאלה 22
	0			4	שאלה 23
	0			4	שאלה 24
0		2			שאלה 25א
0		2			שאלה 25ב
0	1	2			שאלה 26
0		2			שאלה 27א
0		2			שאלה 27ב

הבנת הנקרא					השאלה
					ביצוע הוראות
0	1				שאלה 7
0	1				שאלה 8
0	1				שאלה 9
0		2			שאלה 10
0	1				שאלה 11א
0	1				שאלה 11ב
0	1				שאלה 11ג
0	1				שאלה 11ד
					השלמת משפטים
0		2			שאלה 12א
0		2			שאלה 12ב
0		2			שאלה 13א
0		2			שאלה 13ב
0	1				שאלה 14א
0	1				שאלה 14ב
0	1				שאלה 14ג

הבעה בכתב – כתיבת סיפור					השאלה
0	1	2			שאלה 15ג1
0	1	2			שאלה 15ג2
0	1				שאלה 15ג3
0	1	2			שאלה 15ג4

הבעה בכתב – כתיבת סיפור					השאלה
0		2	3	4	שאלה 15א1
0	1		3	5	שאלה 15א2
0	1		3	4	שאלה 15ב

$\frac{(\quad)}{50} \times 100 = ___\%$	$\frac{(\quad)}{20} \times 100 = ___\%$	ציונים באחוזים
ציון בהבנת הנקרא (באחוזים)	ציון בשליטה בצופן האלפביתי (באחוזים)	
$\frac{(\quad)}{10} \times 100 = ___\%$	$\frac{(\quad)}{20} \times 100 = ___\%$	
ציון בידיע לשוני (באחוזים)	ציון בהבעה בכתב (באחוזים)	
ציון כולל _____ נק' (סכום כל הנקודות שהצטברו בכל המבחן)		ציון כולל

את המקרא של ממדי ההבנה ראו בעמוד הבא.

דף מיפוי כיתתי – עברית לכיתה ב' מיצ"ב פנימי התשס"ט

הבנת הנקרא														שליטה בצופן האלפביתי							רגיל/ עולה/ משולב				
ברמת המשפט														פענוח מילים					הכתבה						
הציון	14 ג	14 ב	14 א	13 ב	13 א	12 ב	12 א	11 ד	11 ג	11 ב	11 א	10	9	8	7	הציון בנושא	6	5	4	3	2	1		מספר השאלה ממדי ההבנה	שם התלמיד
																								1	
																								2	
																								3	
																								4	
																								5	
																								6	
																								7	
																								8	
																								9	
																								10	
																								11	
																								12	
																								13	
																								14	
																								15	
																								16	
																								17	
																								18	
																								19	
																								20	
																								21	
																								22	
																								23	
																								24	
																								25	
																								26	
																								27	
																								28	
																								29	
																								30	
																								31	
																								32	
																								33	
																								34	
																								35	
																								36	
																								37	
																								38	
																								39	
																								40	

יש לרשום את מספר הנקודות שקיבל התלמיד בכל שאלה בהתאם למפורט במחווין

הציון הכולל במבחן	הבעה בכתב							ידע לשוני						הבנת הנקרא														
														ברמת הסיפור														
	הציון בנושא	15 ג	15 ג	15 ג	15 ג	15 ב	15 א	15 א	הציון בנושא	27 ב	27 א	26	25 ב	25 א	הציון בנושא	הציון	24 III	23 II	22 II	21 I	20 II	19 I	18 II		17 II	16 I		
																												1
																												2
																												3
																												4
																												5
																												6
																												7
																												8
																												9
																												10
																												11
																												12
																												13
																												14
																												15
																												16
																												17
																												18
																												19
																												20
																												21
																												22
																												23
																												24
																												25
																												26
																												27
																												28
																												29
																												30
																												31
																												32
																												33
																												34
																												35
																												36
																												37
																												38
																												39
																												40

ממוצע כיתתי לכל התלמידים: _____
ממוצע כיתתי ללא תלמידים משולבים ועולים: _____

מקרא - ממדי ההבנה:

I - המשמעות הגלויה בטקסט

II - המשתמע מתוך הטקסט

III - יישום, הערכה וביקורת

פרק ד': הפקת תועלת מהמבחן

המדריך שלהלן נועד לסייע למורים להפיק תועלת מהמבחן באמצעות ניתוח שאלות בהבנת הנקרא, הגדרת הכישורים הנדרשים בשאלה, והצגת שגיאות של תלמידים שנאספו ממבחנים. לצד התשובות השגויות מוצע ניתוח שלהן המסתמך על התשובות הנכונות המוצגות במחון כדי ליצור הכללות ולהציע אסטרטגיות להתמודדות עם קשיים דומים בתהליכי ההוראה. מבחני המיצ"ב הנערכים מדי שנה בשנה בבתי הספר בארץ הם הזדמנות מצוינת לפיתוח השתמעויות להוראה המיועדות לטיפול בקשיים של תלמידים.

בשלב הבדיקה של המבחנים ובשלב תכנון ההוראה, המדריך יכול לעזור למורים לאפיין את קשיי התלמידים ואת שגיאותיהם לאור המבחן. כמו כן פרק זה של הפקת התועלת יכול לשמש בסיס ללמידה ולהתמקצעות בחדרי מורים, במפגשי הדרכה ובהשתלמויות. כדאי להרחיב את היריעה ולהיעזר גם במדריך למורה של כיתה ה' ושל כיתה ח' כדי לראות ניתוח שגיאות במבחנים בשכבות גיל אחרות.

א. מה כולל המדריך?

המדריך כולל את מרבית שאלות המבחן ואת המחוונים לבדיקתן, וכן דוגמאות אותנטיות של תשובות תלמידים לשגיאות אופייניות. תשובות התלמידים מובאות במסמך כלשון ללא כל עריכה. ניתוח השאלות והתשובות מלווה בהפניות לתכנית הלימודים במקומות הרלוונטיים, ובניסיון להבין את מקורן של השגיאות. כמו כן מוצעות השתמעויות להוראה המבוססות על ניתוח השאלות והשגיאות.

ב. מבנה המדריך

המדריך נבנה על פי סדר השאלות במבחן ונבחרו בו רק שאלות של הבנת הנקרא המדגימות קשיים אופייניים.

העיסוק בכל שאלה הוא במתכונת קבועה:

- הצגת שאלה מתוך המבחן
- מחוון לתשובה נכונה מתוך ערכת המבחן הפנימי של תשס"ט.
- ניתוח השאלה כולל את ממד ההבנה על-פי המפרט, את דרישות השאלה ואת דרגת הקושי שלה. דרגת הקושי, מדרגה 1 (שאלה קלה) ועד לדרגה 5 (שאלה קשה), נקבעה לפי אחוז המשיבים נכון על השאלה במבחן החיצוני בתשס"ט. שאלה נחשבת לקשה אם תלמידים מעטים הצליחו להשיב עליה נכון, ולקלה אם רוב התלמידים הצליחו לענות עליה נכון. מדד זה הובא כאן כדי לאפשר למורים להעריך את המצב הלימודי של תלמידיהם בשאלה מסוימת לעומת ההצלחה של כלל התלמידים באותה שאלה.
- תשובות שגויות של תלמידים המובאות כלשון, ללא עריכה וללא תיקון שגיאות כתיב.
- מיון וניתוח משוער של השגיאות.
- השתמעויות להוראה – תובנות והמלצות בעקבות הנלמד מניתוח השאלה והתשובות השגויות.

אפשר להיעזר במדריך בכמה דרכים:

- להביא לכיתה דוגמאות לתשובות שגויות ולנתח אותן עם התלמידים.
- לפני בדיקת המבחנים, לקרוא ולהכיר טעויות אופייניות של תלמידים. כך הבדיקה תהיה מכוונת יותר, והמורים יוכלו להיעזר בניתוח ובמיון השגיאות המוצעים כאן.
- לצד מיפוי וניתוח של הישגי התלמידים, חשוב להיעזר במדריך לקראת בנייה של תכנית עבודה. כדאי ללמוד את ההמלצות במדריך ולהתאים אותן לתלמידי הכיתה ככלל או לתלמידי הכיתה באופן פרטני.
- השימוש במדריך יסייע לקידום הידע המקצועי בהוראה של הבנת הנקרא הכוללת את תחומי הדעת המילוליים כמו הסוגות השונות, סוגי השאלות וסוגי השגיאות.

שם הטקסט ומקורו: "משחק הקסמים", מיצ"ב תשס"ט נוסח א'

שאלה 16

השאלה	מדוע רצתה אסנת שיבוא קוסם?
המחווון (תקציר)	תשובה המתייחסת למצב החדר או לצורך של אסנת בעזרה בסידור החדר, לדוגמה: כי החדר היה לא מסודר, כדי שהוא יסדר לה את החדר.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט. איתור מידע שנגישותו גבוהה. שלוש עובדות מקלות על איתור הפרטים: פרטי המידע מופיעים בפסקה הראשונה של הסיפור. כמו כן משפט התשובה בטקסט מכיל מילים המופיעות בשאלה: "שיבוא קוסם", ומיד בהמשך המשפט מצויה התשובה.
דרגת קושי	1

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"שיכניס את הניירות למקום."	תשובה זו מצביעה על כך שהכותב הבין את הקשר שבין בואו של הקוסם למצב החדר הלא מסודר ולעזרה שאסנת רצתה, אך בתשובה קיימת התייחסות לדוגמה מסוימת בלבד - הכנסת הניירות למגירה - בעוד שסידור החדר כלל עוד כמה פעולות. הסיפור מכיל פירוט והכללה, ההכללה - סידור החדר, ויש פירוט של הפעולות שעשו אבא ואסנת כדי לסדר את החדר. בתשובה זו קיימת התייחסות לפעולה אחת הקשורה לניקיון החדר אך זוהי אינה הסיבה לכך שאסנת רצתה שהקוסם יבוא.
"כדי שיעשה קסם."	תשובה זו אינה נכונה מכיוון שגם תלמיד שלא הבין את הסיפור בכלל יכול להסיק מתוך השאלה בלבד שקוסם עושה מעשה קסם. כדי שתשובה זו תהיה נכונה היה צריך לקשור את מעשה הקסמים לסידור החדר.

ההשתמעויות להוראה

- שאלה זו מדגישה את הצורך בעבודה על פירוט והכללה. במהלך ההוראה כדאי להתייחס לכמה אפשרויות:
 - א. כשהכללה והפירוט מופיעים בטקסט בסמיכות.
 - ב. כשהכללה והפירוט מופיעים במקומות שונים בטקסט.
 - ג. כשמופיע הפירוט, ועל התלמיד ליצור הכללה.
 - ד. כשמופיעה ההכללה, ועל התלמיד לפרט.
- כדאי גם להסביר לתלמידים שלפעמים שימוש במקרה פרטי מספיק כדי להעיד על הכלל, ולפעמים הכלל אינו מספיק, כמו במקרה זה: אם אבא יכניס את הניירות לסל ולא יאסוף את שאר הדברים, האם החדר יהיה מסודר?
- כדאי להבחין בין מקרים שבהם יש צורך לפרט למקרים שבהם יש צורך להשתמש בהכללה. כמו כן כדאי להדגים מתי שימוש בפירוט חלקי יהיה נכון או נכון באופן חלקי, ומתי ייחשב כשגיאה, כמו בתשובה: אסנת רצתה שיבוא קוסם כדי שיכניס את הניירות למקום.

שאלה 17

השאלה	הקיפו את התשובה הנכונה. אסנת אמרה: "חבל שקוסמים יש רק בסיפורים". ממשפט זה אפשר להבין שאסנת 1. ביקשה להזמין לביתה קוסם. 2. לא האמינה שבאמת יש קוסמים. 3. הצטערה שהם התחפשו לקוסמים. 4. אהבה לקרוא סיפורים על קוסמים.
המחווה (תקציר)	2. לא האמינה שבאמת יש קוסמים.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת המשתמע מתוך הטקסט. הבנת מילים וביטויים בהסתמך על הכתוב. השאלה דורשת להבין את המשפט "חבל שקוסמים יש רק בסיפורים" ולהסיק שתי מסקנות: 1. קוסמים קיימים רק בסיפורים ולא במציאות. 2. חבל שקוסמים קיימים רק בסיפורים. משפט זה מציג דעה המבוססת על עובדה, מקריאת המשפט "חבל שקוסמים יש רק בסיפורים" אפשר להסיק שאין קוסמים במציאות אלא רק בסיפורים, התוספת של המילה "חבל" מלמדת שאסנת מצטערת על כך שקוסמים קיימים רק בסיפורים.
דרגת קושי	3

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
1. ביקשה להזמין לביתה קוסם.	תלמיד שבחר מסיח זה יצר קשר של סיבה ותוצאה בין השאלה למסיח: אסנת ביקשה להזמין לביתה קוסם ולכן אמרה: חבל שקוסמים יש רק בסיפורים.
3. הצטערה שהם התחפשו לקוסמים.	תלמיד שבחר במסיח זה התייחס בעיקר למילה "חבל" והסיק ממנה על הצער של אסנת.
4. אהבה לקרוא סיפורים על קוסמים.	תלמיד שבחר במסיח זה התייחס בעיקר למילה "בסיפורים" וכן לכך שאסנת אוהבת קוסמים, ומכאן הסיק שהיא אוהבת לקרוא סיפורים על קוסמים.

שאלה 18

השאלה	השלימו : אבא התחפש לקוסם כדי _____
המחווה (תקציר)	תשובה המתייחסת למניעים של אבא, לדוגמה : לשמח את אסנת, להפתיע את אסנת.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת המשתמע מתוך הטקסט. שאלה זו דורשת הבנת קשרים לוגיים של סיבה ותוצאה שאינם מפורשים בטקסט. כדי להבין קשר זה על התלמידים להבין את המניעים ואת הכוונות הנסתרות של האב. על התלמידים להבין מה גרם לאבא להתחפש, כדי להבין זאת התלמידים צריכים להתרשם מהאווירה בסיפור ומהקשר בין האב לאסנת. בסיפור כתוב כמה פעמים שאסנת צחקה. מצוין גם שהיא ואבא שיחקו ונהנו. שאלה זו דורשת להבין שבבחירה של אבא להתחפש יש פעולה לא שגרתית, פעולה מפתיעה. אם מטרתו של אבא הייתה רק לעזור הוא היה יכול לעשות זאת גם ללא תחפושת. העובדה שאבא התחפש מצביעה על כוונה נוספת שלו. צורת התשאול בשאלה זו אינה רגילה, השאלה כוללת היגד ועל התלמידים להשלים. כמו כן עליהם להבין את תפקיד מילת הקישור "כדי".
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
שאסנת תחשוב שיש קוסמים...	התלמיד מתייחס בתשובתו למניע של אבא אך הפרשנות שלו מוטעית. התלמיד לא הבין את הרעיון המרכזי בסיפור - שכאשר אבא התחפש הוא התכוון לעזור לאסנת אך גם לשחק איתה ולשעשע אותה.

ההשתמעויות להוראה
- לשוחח עם התלמידים על שאלות המאפשרות מגוון פרשנויות, כמו במקרה הזה, שבו אפשר לייחס לאב מניעים שונים, אך כולם מבטאים את הרצון שלו לעזור לאסנת וגם לשעשע אותה. - אפשר לבדוק עם התלמידים אפשרות למניעים נוספים שגרמו לאבא להתחפש לקוסם, לדוגמה : אבא התחפש לקוסם כדי להבהיל את אסנת. - מומלץ להעמיק את הבנת הסיפור על ידי קישור לעולמם של הקוראים באמצעות שאלות כמו : האם גם לכם עזרו באמצעות משחק? האם אתם עזרתם למישהו באמצעות משחק? - שאלות שאלות מן הסוג הזה מאפשרות לתלמידים להתנסות בשימוש בידע קודם ובידע חוץ טקסטואלי לצורך הבנת הטקסט.

שאלה 19

השאלה	מה ביקשה אסנת מאבא הקוסם? 1. _____ 2. _____
המחווה (תקציר)	שתי בקשות מתוך: שהצעצועים ייכנסו למגירה. שהנעליים ייכנסו לארון. להיות קוסמת. שאבא יסדר את החדר (הכללה).
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת המשמעות הגלויה בטקסט. שאלה זו דורשת לאתר פרטי מידע מפורשים בטקסט המתארים את בקשותיה של אסנת. רמת הנגישות לפרטים הללו גבוהה, לפני שאסנת מבקשת את בקשותיה היא שואלת: "באמת אני יכולה לבקש?" ואבא עונה: "כן, את יכולה." גם מבנה השאלה מרמז שהיו לאסנת שתי בקשות.
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"שהדפים ילכו למקומם."	הדפים הוזכרו בתחילת הסיפור, בתיאור החדר ההפוך, ובהמשך הסיפור, כאשר אבא אמר לאסנת מה הוא רוצה שהיא תסדר. התלמיד הבין את השאלה, תשובתו הגיונית, אך הוא כנראה התבסס על הזיכרון ולא חזר לטקסט כדי לבדוק מי ביקש שהדפים יחזרו למקומם. אפשרות נוספת היא שהתלמיד עשה הכללת יתר וקישר כל פעולה המתארת את סידור החדר לאבא.
"שיהיה קוסמים בארץ."	התלמיד הסיק בטעות שהמשאלה של אסנת – שיהיו קוסמים בארץ – היא הבקשה. התלמיד גם הסיק שאסנת הביעה את משאלתה באוזני אביה, בעוד שבסיפור כתוב שאסנת הביעה את המשאלה אך לא תוך כדי פנייה לאביה. השאלה מכוונת את הקורא לעובדה שאבא כבר התחפש לקוסם, בעוד שהמשאלה של אסנת נאמרה בתחילת הסיפור ורק בעקבותיה אבא התחפש לקוסם. אין התחשבות ברצף האירועים. אפשר להתרשם שהתלמיד הבין את השאלה אך לא דייק מספיק בקריאתה. הוא נשען על הזיכרון ועל התובנות שלו מהסיפור, אך לא חזר לטקסט על מנת לבדוק מה <u>אסנת</u> <u>ביקשה</u> מאבא הקוסם.

ההשתמעויות להוראה

- קריאה מדויקת של השאלה, רמזים מאופן הצגתה (כמו במקרה זה, שבו המספרים 1. __ 2. __ רומזים שעל התלמידים לחפש שני דברים שאסנת ביקשה).
 - לחזור ולהדגיש את הצורך בחזרה אל הטקסט ולא להסתפק במידע שנשמר בזיכרון, לעמת את התלמידים עם תשובות נכונות אך חלקיות כך שיבינו מדוע רצוי לחזור לטקסט.
 - הישענות על הסדר הכרונולוגי של האירועים בסיפור כנדבך בבניית ההבנה של הסיפור וכגורם מסייע לאיתור המידע הנדרש, לדוגמה: היכן כדאי לחפש מידע על חזרתה של האם, בתחילת הסיפור או בסופו?
- הבנת הסדר הכרונולוגי יכולה גם לשמש בקרה על התשובה, לבדוק באמצעות הסדר הכרונולוגי אם התשובה הגיונית.

שאלה 20

השאלה	מה ביקש אבא מאסנת לאחר שהתחפשה לקוסמת?
המחווה (תקציר)	שהדפים המפוזרים ייכנסו לסל הניירות. או: שהיא תעזור לאבא לסדר את החדר.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת המשתמע מתוך הטקסט. הבנת קשר לוגי הנשען על סדר ההתרחשויות. שאלה זו דורשת מהתלמידים להסיק מסקנות מתוך הסיטואציה המתוארת בפסקה ולהשלים פערים. בטקסט נכתב: "אבא עצם עיניים, אמר מה הוא רוצה". אך אין פירוט של דבריו של אבא. מה שמופיע בטקסט הוא התוצאה של בקשתו של אבא – "והדפים המפוזרים... הופ... נכנסו לסל" – התוצאה מעידה על הבקשה. כדאי לשים לב שבשאלה מציינים את העיתוי של הבקשה מאסנת: לאחר שהתחפשה לקוסמת. הפסקה המכילה את התשובה מתחילה בתיאור התחפוש של אסנת. עובדה זו יכולה לסייע לקורא למצוא את הפסקה שבה עליו לחפש את הרמז לתשובה. אבא חוזר על אותן פעולות שאסנת עשתה בעת בקשותיה: "עצמה עיניים ואמרה". גם אבא "עצם עיניים ואמר" (הפעולות חוזרות על עצמן שלוש פעמים).
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"אבא ביקש מאסנת שהדפים יהיו בכל הבית."	מתשובה זו אפשר ללמוד שהתלמיד קרא את הפסקה המתארת את הבקשה של אבא באופן חלקי ולא מדויק – התלמיד התייחס בעיקר למילים "הדפים המפוזרים" והסיק שאבא ביקש שהדפים יהיו בכל הבית. ייתכן שהתלמיד לא קרא או לא הבין את המשך המשפט "הופ... נכנסו לסל הניירות".
"אבא ביקש מאסנת שתלבש חלוק ותקשור סרט לעצמה."	התלמיד הסיק בטעות שהאבא ביקש מאסנת שתתחפש. השאלה מכוונת את התלמיד לעובדה שאסנת כבר הייתה מחופשת כאשר אבא ביקש ממנה בקשות, אך התלמיד לא התחשב בעובדה זו.

ההשתמעויות להוראה

- שאלה זו מזמנת עיסוק בהבנה של קשרים לוגיים, במקרה הזה יש קשר לוגי הנובע מסדר ההתרחשות של האירועים (רצף כרונולוגי). אפשר למצוא בטקסטים אחרים דוגמאות לקשרים לוגיים ולדרך שבה הם מובעים: במפורש או באופן סמוי? האם יש מילות קישור אופייניות? במקרים שבהם הקשר הלוגי סמוי אפשר להציע ניסוח חלופי כך שהקשר הסמוי יהפוך לגלוי.
- לעתים קשה לתלמידים לזהות את הקשרים הלוגיים בין משפטים או בין פסקאות בגלל אורך יחידת המשמעות שאליה הם נדרשים להתייחס. במקרים כאלה אפשר לתרגל עם התלמידים דרכים לפירוק פסקאות או משפטים ארוכים ליחידות קצרות יותר, ואז לעמוד על סוגי הקשרים הקיימים בין היחידות.
- בפסקה זו יש מעט מילות קישור או ביטויים שיוצרים רצף. הרצף נובע מתוך ההשלמות שעל התלמידים לבצע על סמך החלקים הקודמים של הטקסט. השימוש בפעולות חוזרות מכוון את התלמידים לקטעים הקודמים בטקסט כדי שישלימו את הפערים.
- השימוש בסימני פיסוק שאינם שכיחים (שלוש נקודות שנכתבו על מנת להעצים את תחושת הקסם), מזמן עיסוק בהם, הסבר מפורש של תפקידם ונתינת דוגמאות ליישום.
- על מנת להעביר לתלמידים את תחושת המהירות או הקלילות שבאיסוף הדפים באמצעות קסם הוסיף המחבר את המילה "הופ". המילה אינה כתובה בכתוב המקובל, והיא מסתיימת בפ"א רגילה ולא בפ"א סופית.
- כדאי להפנות את תשומת לבם של התלמידים לתופעה: תעתוק של קול המושמע כדי להדגיש מהירות, קלילות, מידיות, קפיציות – וכן לתפקיד שיש לתופעה הזאת ביצירת האווירה בטקסט.

שאלה 21

השאלה	מה קרה אחרי מה? כתבו מספר ליד כל משפט לפי הסדר הנכון בסיפור. אימא התפללה. החדר לא היה מסודר. אסנת התחפשה לקוסמת. אבא התחפש לקוסם.
המחווה (תקציר)	החדר לא היה מסודר. אבא התחפש לקוסם. אסנת התחפשה לקוסמת. אמא התפללה.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת המשמעות הגלויה בטקסט. זיהוי קשרים מפורשים של זמן וסיבה. המשפטים שצריך לסדר משקפים את האירועים המרכזיים בסיפור, אך אינם כוללים את כל ההתרחשויות בו. כדי להשיב על השאלה הזו על התלמידים להבין את השתלשלות האירועים המרכזיים, הרצף בסיפור וקשרי הסיבה והתוצאה שבו. כמו כן עליהם לסדר את המשפטים ברצף על סמך ממדי ההבנה הנ"ל. בתום הקריאה, התלמידים זוכרים פרטים שנחשבים בעיניהם חשובים ויוצרים רעיון שלם, כלומר התלמידים זוכרים את עיקרי הסיפור. המשפטים שנבחרו במטלה זו משקפים את האירועים העיקריים בסיפור, ולכן קיימת ציפייה שהתלמידים יוכלו לסדר אותם ברצף אולי גם בלי לחזור אל הטקסט. אם בכל זאת הם ייאלצו לחזור אל הטקסט, רמת הנגישות אל האירועים המרכזיים גבוהה.
דרגת קושי	1

ההשתמעויות להוראה

• בסיפור לא כתוב שאבא התחפש לקוסם כפי שכתוב בשאלה, אך יש תיאורים רבים שמתוכם אפשר ללמוד על כך. כדאי לשוחח עם התלמידים על כך שזוהי הכללה וללמדם לבדוק אם המשפטים שעליהם לסדר מנוסחים באופן מכליל. • בעקבות זאת אפשר לתרגל ניסוח הכללות ממקבץ דוגמאות, ופירוט דוגמאות מתאימות מהכללה נתונה. • בעת קריאת סיפור יש צורך להבין את הסדר הכרונולוגי של האירועים בסיפור ואת הקשרים שבין האירועים (תכנית לימודים - הישג מספר 6). אפשר לתרגל זאת באמצעות שחזור סיפורים ושאלות כגון מה קרה לפני? אחרי? מה גרם למה? רק לאחר הבנת הסדר הכרונולוגי של הסיפור אפשר לעבור לסידור משפטים ברצף. • יש לתרגל עם התלמידים סידור משפטים ברצף בדרגות קושי שונות. כמה גורמים יכולים להשפיע על דרגת הקושי של משימה מסוג זה: 1. לעתים המשפטים שנבחרים אינם מייצגים אירועים מרכזיים ובולטים בסיפור. 2. המשפטים מנוסחים באופן שונה מהניסוחים בטקסט, לדוגמה, ניסוח מכליל. • אחרי קריאת סיפור אפשר לתת לתלמידים להתנסות בחיבור שאלות הדורשות סידור משפטים ברצף. • כדאי להדגיש לפני התלמידים את הצורך לקרוא את כל המשפטים לפני שמחליטים מהו המשפט הראשון ומהם המשפטים הבאים אחריו. במקרה של התלבטות כדאי לקרוא שוב את הטקסט. • בסיום המטלה חשוב לבדוק אם הרצף שהתקבל הוא הגיוני. אפשר לבצע בקרה באמצעות השלמת הפער בין המסיחים ולבדוק אם הרצף שהתקבל דומה לרצף שבטקסט.

שאלה 22

השאלה	בסיפור כתוב שאימא התפללה ואמרה: "מה זה? היה פה קוסם?" מדוע לדעתכם התפללה אימא?
המחווה (תקציר)	תשובה הכוללת התייחסות לכך שהבית בדרך כלל לא מסודר, לדוגמה: כי היא לא הייתה רגילה למצוא בית מסודר. כי אבא ואסנת סידרו את הבית.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת המשתמע מתוך הטקסט. הבנת קשרים לוגיים של סיבה ותוצאה שאינם מפורשים בטקסט. לכאורה, התשובה לשאלה מצויה במשפט: "כשחזרה אימא מהעבודה היא מצאה בית מסודר והתפללה", אך כדי להבין מה מפליא בכך שהבית מסודר צריך לזכור כיצד נראה הבית בתחילת הסיפור, רק על סמך ידיעה זו אפשר להבין מה מפליא בבית מסודר. שאלה זו דורשת להבין את תגובתה של אימא, ולכן צריך להבין מהי פליאה ומהם האירועים בסיפור שיכולים לגרום לפליאה. בסיפור הזה, השתלשלות האירועים שתאפשר לקורא להבין מדוע התפללה אימא – מצויה לאורך הסיפור ואינה מרוכזת בפסקה אחת, לכן על התלמידים לבחון ולהחליט אילו אירועים התרחשו לפני שאימא התפללה ואיזה אירוע גרם לפליאה.
דרגת קושי	1

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"אימא התפללה כי הבית היה מבולגן."	מתשובה זו אפשר ללמוד שהתלמיד לא הסיק נכון. הוא מייחס את הפליאה של אימא לבלגן שהיה בבית, אך הבית כבר אינו מבולגן. אם התלמיד היה חוזר אל הפסקה שבה כתוב שהאם התפללה הוא היה מגלה שהבית היה מסודר. ייתכן שהתלמיד חשב שהפליאה של האם הוזכרה בתחילת הסיפור כאשר הבית היה הפוך ולכן קישר את הפליאה לבלגן.
"בגלל שאבא ואסנת התחפשו לקוסם."	אפשר למצוא היגיון בתשובה זו, לראות אנשים מחופשים כאשר לא מצפים לכך יכול להפתיע ואולי לעורר פליאה מכיוון שבחיי היום-יום לא נהוג להתחפש. ייתכן שהתלמיד הבין את השאלה וחשב מה יכול לעורר פליאה בסיפור, אך לא קרא שוב את הטקסט כדי לברר מה עורר פליאה במקרה הזה.

ההשתמעויות להוראה

- מומלץ לשאול תלמידים שאלות המכוונות לזיהוי קשרים לוגיים וסמויים של סיבה ותוצאה בטקסט, ללמדם לזהות את הקשר הלוגי באמצעות מילות סיבה או תוצאה כמו: "כי", "בגלל", "לכן" וכו'.
- אם מילת הסיבה או התוצאה אינה מצויה באופן מפורש בטקסט אפשר לבקש מהתלמידים שינסחו את הקשר במילים שלהם תוך כדי שימוש במילת קישור מתאימה.
- אפשר לייצג קשרים לוגיים בין חלקים שונים בטקסט באמצעות "מפות" גרפיות: תרשים שמש – להכללה ופרטים תומכים; "סולם" – להשוואה; חצים – לסיבה ותוצאה וכדומה.
- לעתים הקשר הלוגי מתבסס על תיאור של השתלשלות אירועים, כדי להבין זאת על התלמידים לשחזר את האירועים ולבחון מהי הסיבה ומהי התוצאה. כדי להדגיש יחסים אלה ולגלותם אפשר לנסות לספר את הסיפור מהסוף להתחלה.
- ראו גם המלצות לשאלה 18.

שאלה 23

השאלה	בסוף הסיפור כתוב שאסנת ואבא לא גילו את הסוד. מה היה הסוד? הקיפו את התשובה הנכונה. 1. אסנת ואבא שיחקו בבית. 2. אסנת ואבא הזמינו קוסם הביתה. 3. אסנת ואבא אוהבים להתחפש. 4. אסנת ואבא סידרו את הבית.
המחווה (תקציר)	4. אסנת ואבא סידרו את הבית.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת המשתמע מתוך הטקסט. הבנת רעיון מרכזי המשתמע מהטקסט. בשאלה זו התלמידים נדרשים להבין מה היה הסוד, הדברים שאסנת ואבא בחרו שלא לומר לאימא. כדי לענות על שאלה זו, נדרשת מהתלמידים הבנה של הסיטואציה המוצגת בסיפור, סיטואציה המתארת משחק של מבוגרים וילדים ובו המבוגרים משתפים פעולה עם משחק דמיוני. התלמידים הקוראים את הסיפור מבינים שכאשר אימא שאלה: "האם היה פה קוסם?" היא שיתפה פעולה עם אבא ועם אסנת במשחק שלהם. על פי שאלתה של אימא, אסנת ואבא הבינו שהיא מצטרפת אל המשחק, ולכן ענו לה: "היו שניים". כמו כן על התלמידים להבין שכאשר אימא התפללה שהבית מסודר היא שאלה: "היה פה קוסם?" בשאלה זו התכוונה אימא לברר מי סידר את הבית, והם ענו: "היו שניים". המידע הקשור לקוסמים אינו הסוד, אך הסיבה שגרמה לאימא להתפלל הייתה הבית המסודר והרצון לדעת מי סידר אותו; על כך היא לא קיבלה תשובה, וזהו הסוד.
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
1. אסנת ואבא שיחקו בבית.	מכיוון שאימא לא הייתה בבית, כל הדברים שאבא ואסנת עשו והיא לא ראתה – יכולים להיחשב סוד; תשובה זו מעידה שהתלמיד הבין היטב את השאלה אך לא הבין מהו ההקשר בסיפור שבו נאמרה המילה "סוד".
3. אסנת ואבא אוהבים להתחפש.	

ההשתמעויות להוראה

- מומלץ להרחיב את משמעותה של היצירה באמצעות קישור לעולמם של הקוראים על ידי השוואה לסיטואציות אישיות המתארות משחקי דמיון בשיתוף עם מבוגרים.
- לשוחח על מניעה של אסנת לשמור סוד, ועל המניעים של התלמידים לשמור סוד. (על העיסוק בטקסטים מעולם השיח הספרותי אפשר לקרוא בתכנית הלימודים בעמ' 56-59, ובהישג נדרש מס' 6).
- לעמת את התלמידים עם תשובות שגויות שבחרו, ולנמק מדוע בחירה במסיח זה אינה נכונה; לברר מהי ה"מלכודת" שצריך להיזהר מפניה במסיחים השונים.
- להמליץ על קריאת כל המסיחים לפני הבחירה במסיח הנכון, גם אם נדמה שידעו מהי התשובה הנכונה.

שאלה 24

השאלה	האם לדעתכם משחק הקסמים הוא שם מתאים לסיפור הזה? הסבירו לפי מה שקראתם.
המחווה (תקציר)	תשובה הכוללת את דעתו של התלמיד בליווי הסבר מתאים. ההסבר צריך להתייחס לאחד מן ההיבטים של הכותרת, "המשחק" או "הקסמים", או לשניהם יחד. לדוגמה: השם מתאים כי אבא ואסנת רק שיחקו במשחק הקסמים אבל הם לא היו באמת קוסמים.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	יישום הערכה וביקורת. הבעת עמדה אישית על הכתוב. על מנת לענות על שאלה זו, התלמידים נדרשים להבין את הרעיונות המרכזיים בסיפור, להבין את שם הסיפור ולעשות שימוש בהבנות אלה על מנת להביע את עמדתם בנוגע להתאמת השם לסיפור. כמו כן על התלמידים להביע את דעתם בנוגע להתאמת השם לתוכן, ולכתוב נימוק רלוונטי שיתייחס לפחות לאחת מהמילים שבכותרת.
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"אני חושבת שכן כי הם סידרו את הבית."	התלמידה הבינה את השאלה; תשובתה כוללת הבעת דעה - התלמידה חושבת שהשם מתאים - אך בנימוק שלה אין שום התייחסות לשם הסיפור; הנימוק שנכתב אינו רלוונטי.
"לא, כי אבא של אסנת סידר את הבית וגם את החדרים."	גם תלמיד זה הביע את דעתו. הוא חושב ששם זה אינו מתאים לסיפור, אך אינו משתמש בנימוק רלוונטי כדי לתמוך בדעתו. ייתכן שתלמיד זה התייחס בעיקר למילה "משחק" (אף על פי שלא ציין זאת) וחשב שמילה זו אינה מתאימה כי מבחינתו "סידור בית" אינו משחק.

ההשתמעויות להוראה

- ללמד מבנה של שאלה הדורשת הבעת דעה : דעה + נימוק או נימוקים (בדוגמאות שהובאו המבנה הזה קיים).
- לתרגל בדיקה של הנימוק, האם הנימוק רלוונטי? האם הוא כולל הסבר? על מנת לפתח חשיבה ביקורתית אפשר לתת לתלמידים תשובה ולבקש מהם לכתוב שאלה, לדוגמה : "כן, אני חושב שאסנת נהנתה כי היא לא הפסיקה לשחק" ; התלמידים יחברו את השאלה : "האם לדעתך אסנת נהנית מהמשחק? הסבירו על פי הסיפור". תרגיל זה יעמת את התלמידים עם הטעות שלהם ויאפשר להם להבין שתשובתם צריכה לכלול התייחסות למרכיבים שהוצגו בשאלה.
- שאלה זו מדגישה את הצורך להתייחס לכותרת בשלבים השונים של קריאת הטקסט. יש לקרוא את הכותרת לפני קריאת הטקסט ; היא מסייעת להעלות ידע קודם וגורמת לקוראים להסתקן ולפתח ציפייה לקראת הקריאה. למהלכים כאלה יש תפקיד חשוב בבניית ההבנה של הטקסט. ההתייחסות לכותרת לאחר קריאת הטקסט יכולה לשמש אמצעי בקרה, וגם לסייע לקוראים לגבש את ההבנה של הטקסט.

שם הטקסט ומקורו: "בתים", מיצ"ב תשס"ט נוסח ב'

שאלה 16

השאלה	מפני מה מגן הבית על האנשים שגרים בו?
המחווה (תקציר)	תשובה הכוללת שתי אפשרויות: מפני פגעי מזג האוויר - חום, שמש, קור, שלג, רוחות, גשמים. ומפני בעלי חיים מזיקים (מסוכנים).
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	משמעות גלויה. איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט. רמת הנגישות אל המידע גבוהה, המידע מופיע בשורה הראשונה של הטקסט, המילים "מפני" ו"מגן" מופיעות גם בשאלה וגם בתשובה. הפסקה כתובה במבנה של הכללה ופירוט המקל על ההבנה ועל איתור המידע.
דרגת קושי	1

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"מפני שהבתים חזקים"	למילה "מפני" יש כמה משמעויות: מילת שאלה – בצירוף "מפני מה או מי", ומילה המצביעה על סיבתיות – "כי". מתשובה זו אפשר להסיק שהתלמיד לא הבין את השאלה, ככל הנראה הוא אינו מכיר את משמעות צורת השאלה "מפני מה", אך מכיר את המילה "מפני" במובן "כי" ובוחר להשתמש במילה "מפני" בתשובתו.
"מפני גנבים ומפני דברים מסוכנים"	התלמיד הבין את השאלה אך לא השתמש במידע שנמסר בטקסט, אלא נשען על ידע חוץ טקסטואלי.

ההשתמעויות להוראה
- להביא למודעות התלמידים שיש מילות שאלה שונות בעלות משמעות זהה, לדוגמה "מדוע ולמה, כיצד ואיך". - ללמד עוד מילות שאלה ואת התשובות המתבקשות, לדוגמה: - בשאלות המתחילות ב"איפה, היכן" - התשובה תכלול תיאור מקום. - בשאלות המתחילות ב"מתי" - התשובה תכלול תיאור זמן. - בשאלות המתחילות ב"מדוע, למה" - התשובה תכלול תיאור גורם, סיבה, מניע. - לתרגל שימוש במילות שאלה באמצעות משפט שאלה, כאשר מילת השאלה חסרה ועל התלמידים להשלימה, לדוגמה: _____ דנה נבהלה? - עוד אפשרות: לבקש מהתלמידים לחבר שאלות למשפטים נתונים.

שאלה 17

השאלה	מדוע, לדעתכם, הרבה בתים בנויים ממלט, מלבנים ומאבנים?
המחווה (תקציר)	תשובה הכוללת התייחסות לעובדה שהחומרים האלה מספקים הגנה כלשהי (ועמידות לאורך זמן), לדוגמה: "מכיוון שהחומרים האלה חזקים", "חומרים אלה אינם נותנים לבע"ח להיכנס לבתים", "חומרים אלה שומרים על אנשים בזמן מלחמות", "כדי להגן מפני חום וקור".
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	יישום, הערכה. על התלמידים להביע את דעתם תוך כדי הישענות על ידע חוץ טקסטואלי ועל מידע המצוי בטקסט. הידע החוץ טקסטואלי קשור לחוזק של החומרים הללו יחסית לחומרים אחרים, והמידע המצוי בטקסט קשור להגנה שהבית מעניק.
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"לדעתי הרבה בתים בנויים ממלט ומאבנים"	התלמיד לא ענה על השאלה אלא חזר על הנאמר בה.

ההשתמעויות להוראה
להרבות בפעילות ניבוי והטרמה לפני קריאת הטקסט: לקרוא את הכותרת ולהתבונן בתמונות (אם יש) ולשער מה יהיה כתוב בטקסט. במהלך הפעילות יש לחזור ולהדגיש שאנו משערים באמצעות הידע שאנו מביאים אתנו. בהמשך, בעת הקריאה, חוזרים ובודקים מה בכתוב תומך, מפריך, מרחיב, משנה את מה שהתלמידים שיערו ואת מה שהם הביאו עמם לקריאה.

שאלה 18

השאלה	מדוע בונים בתים מבזבז במקומות חמים?
המחזון (תקציר)	תשובה הכוללת הסבר מתאים לפי הטקסט, המתמקד ביתרונות של הבזבז כחומר בנייה, לדוגמה: "מפני שהבזבז אינו נותן לחום להיכנס לבית", "מפני שהבזבז שומר על קרירות בתוך הבית". תשובה חלקית: תשובה כללית שאינה מתמקדת ביתרונות הבזבז כחומר בנייה, לדוגמה: "הבית מוגן מפני חום".
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	המשמעות הגלויה בטקסט. שאלה זו דורשת לאתר הסבר גלוי הנמצא בטקסט. רמת הנגישות אל המידע הנדרש גבוהה מכיוון שהמידע וההסבר הקשורים לבתי הבזבז מרוכזים במשפט אחד. כמו כן המשפט שבו נמצאת התשובה מבליט את הקשר הלוגי של הסיבתיות באמצעות השימוש במילה "מפני".
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"בגלל אין להם איפה לגור"	תשובה זו אינה נכונה אך ניכר שהתלמיד הבין את השאלה. הקושי מתעורר בשל העובדה שהתלמיד אינו משתמש במידע המצוי בטקסט. הוא נשען על ידע העולם שלו, שלפיו כל הבתים נבנים כדי שיהיה לאנשים מקום לגור. התלמיד לא התייחס לייחוד בבניית בתי הבזבז במקומות החמים.
"כדי שיהיה טוב ונוכל לשחק"	תשובה זו אינה מתבססת על הטקסט אלא על ניסיונו של התלמיד. ככל הנראה התלמיד התנסה בבניית בית מבזבז כחלק ממשחק ולכן חושב שזוהי הסיבה לבניית בתי בזבז.

ההשתמעויות להוראה
- הדוגמה השנייה ממחישה היטב את מקורות ההבנה של התלמידים; הם נשענים על "תסריטים" המצויים בזיכרון שלהם ומסייעים להם להבין את הטקסט, לדוגמה: אם כתוב בטקסט "השדה הצבעוני" ידעו התלמידים להשלים שייתכן שהשדה צבעוני בשל הפרחים; ה"תסריט" מתחיל לפעול כאשר מילים מסוימות מעוררות אותו. בדוגמה הראשונה ה"תסריט" שמתחיל לפעול ומוכר לתלמידים מהתנסויותיהם קשור כנראה למשחק ולבניית בתים מבזבז. מומלץ לשוחח עם התלמידים על ידע קודם שיש להם על הנושאים שקוראים ואף להציע להם להיעזר בידע זה, למשל, בתהליכי הטרמה לקראת הקריאה; עם זאת חשוב להדגיש שיש להפעיל בקרה ולבחון אם הידע המוקדם העומד לרשותם מתאים למידע הכתוב בטקסט, ומה כדאי לעשות אם מתעוררת סתירה. - לשוחח עם התלמידים על תפקידו של הטקסט המידעי, ולהראות להם שהידע הקודם שברשותם עוזר להבין את המידע החדש שבטקסט; אפשר לכתוב את דברי התלמידים ולאחר הקריאה לבדוק אם המידע שצינו הובא בטקסט או הורחב בטקסט.

שאלה 19א'

השאלה	א. לפי מה שקראתם, לאילו אנשים מתאים לגור באוהל?
המחווה (תקציר)	תשובה הכוללת התייחסות לנדידה של אנשים או לגידול בעלי חיים כמו: "לאנשים שנודדים ממקום למקום. לאנשים שמגדלים בעלי חיים".
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת המשתמע. הבנת קשרים בין חלקי הטקסט תוך הסתייגות בסימני קישוריות. הפסקה המתארת את האנשים החיים באוהלים מתייחסת לכך שהם מגדלים בעלי חיים ושהם נודדים. בהמשך, הטקסט מציין ש"האוהל מתאים לאנשים האלה". התלמידים צריכים להסיק שהמאזכר "האלה" מתייחס לאנשים שהוזכרו במשפטים הקודמים. על התלמידים להכיר את מילות הקישור המביעות סיבה המצויות בפסקה: "כיו" ו"מפני ש..." ולהבין את משמעותן. חיפוש אחר התשובה לחלק השני של השאלה מזמן תמיכה ברעיון על ידי הוספת הסיבה שבגללה האנשים האלה גרים באוהלים.
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"לאנשים עניים"	התלמיד התבסס על ידע חוץ טקסטואלי ולא השתמש כלל בעובדות הכתובות בטקסט.
"לאנשים שלא פוחדים"	ייתכן שהתלמיד הסיק מסקנה זאת מכיוון שבפסקה הראשונה מתוארות הסכנות הרבות האורבות לאנשים ושבגללן הם בונים בתים. תלמיד זה היה ער לעובדה שהבית מגן טוב יותר מאוהל ולכן מי שלא פוחד גר באוהל.

ההשתמעויות להוראה

- ללמד את התלמידים לקרוא שאלות : שאלה זו מתחילה בהפניה ברורה לטקסט "לפי מה שקראתם". יש ללמד ניסוחים שונים המפנים לטקסט.
- ללמד את מילות השאלה ולהסביר מה הן שאלות.
- להרבות בשאלות במבנים שונים, כמו :
שאלה האומרת משהו ורק אחר כך שואלת. שאלה המכילה מילת שאלה ומילת הוראה וכו'.
- מומלץ להשתמש במילות שאלה שונות השואלות את אותה שאלה.
- ללמד שאלות בעלות שני חלקים. יש קשר בין שני החלקים גם בתשובה לשאלה, על כן יש ללמד את התלמידים לקרוא את שני החלקים, לנסות לחפש את התשובות לשניהם ורק אז להתמקד בכל חלק לפי הסדר.
- מומלץ לעבוד על מילות הקישור : בפסקה זו, המילים "כדי" ו"כי". בטקסט מופיעות מילות קישור לסיבה שלוש פעמים : פעמיים "מפני ש", פעם אחת "כי". כדאי לאתר מילות קישור אלו בטקסט ובטקסטים נוספים, אפשר לבקש מהתלמידים להביע במילים שלהם את מה שמובע בפסקה וכן לחבר משפטים תוך כדי שימוש בהן.
- לשאול שאלות שיכוונו את הקוראים להבנה ולהכרה של המאזכרים השונים כמו : מילות יחס (בו), שמות גוף (היא), וכינויים חבורים (ילדיו).
- בתהליך הקריאה, הקוראים צריכים להבין את האזכורים על מנת לבנות את מפת הטקסט. המאזכר מחליף מילה או הגדרה שכבר הוזכרה במפורש כדי למנוע חזרות מיותרות ולשמור על לכידות.
- העבודה על המאזכרים תהיה חלק מתהליך של הבנת טקסט ולא תרגול מיומנות ללא הקשר טקסטואלי. רצוי לסמן לתלמידים את האזכורים כדי להמחיש את תפקידם בהבנת הטקסט. לדוגמה הפסקה הנדונה : "הרבה אנשים שגרים באוהלים מגדלים בעלי חיים כמו עזים וכבשים. הם נודדים ממקום למקום כדי לחפש מזון לבעלי החיים שלהם. האוהל מתאים לאנשים האלה, כי אפשר לפרק אותו בקלות ולהעביר אותו למקום אחר."
- מומלץ לשאול את התלמידים שאלות הבהרה בנוגע למאזכרים כמו : "הם נודדים" – למי הכוונה? "להעביר אותו ממקום למקום" את מי להעביר?

שאלה 19 ב'

השאלה	ב. מדוע מתאים לאנשים האלה לגור באוהל?
המחווה (תקציר)	תשובה מלאה הכוללת נימוק המתייחס לקלות שבמעבר ממקום למקום, לדוגמה: "כי עם האוהל אפשר לעבור בקלות ממקום למקום" או תשובה המתייחסת למציאת המזון לבעלי חיים. תשובה חלקית הכוללת נימוק חלקי שאינו מתייחס לקלות המעבר (ראו דוגמאות נוספות במחווה המבחן).
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	משמעות גלויה. הבנת קשר לוגי המפורש בטקסט. רמת הנגישות אל המידע גבוהה. המידע מרוכז בפסקה אחת העוסקת באנשים הגרים באוהל, הקשר הלוגי הסיבתי מובלט באמצעות המילה "כי" ובאמצעות חזרה על המילים הכתובות בשאלה.
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
הערה: התשובות השגויות כאן הן המשך התשובות מהשאלה הקודמת.	
"כי אין כסף להם לקנות מה שצריך"	התלמיד הבין את השאלה וכתב נימוק ענייני (אם כי לא מנוסח היטב) לחלק הראשון של התשובה. בחלק הראשון הוא כתב שאוהל מתאים לעניים, ותשובה זו מנמקת זאת.
"כי הם לא פוחדים"	מתשובה זו אפשר להתרשם שהתלמיד הבין את השאלה והמשיך את ההצעה שכתב בחלק הראשון, שהאוהל מתאים לאנשים שלא פוחדים, אך הנימוק שלו אינו כולל הסבר.

שאלה 20

השאלה	מה פירוש המילה נודדים ? הקיפו את התשובה הנכונה.
המחווה (תקציר)	"עוברים ממקום למקום, מסתובבים לכל הכיוונים, מודדים מרחק ממקום למקום, גרים במקום רחוק ובודד."
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	משמעות סמויה. הבנת מילה מתוך הקשר. על מנת להבין את המילה "נודדים" על התלמידים להיעזר בהקשר. ההקשר יכול לסייע מכיוון שהטקסט מציין את הסיבה לנדידה - חיפוש מזון - ולכן האפשרות לבחירת המסיחים מצטמצמת למסיח הראשון והשני. במסיח הראשון יש רמז נוסף לכך שזהו המסיח המתאים מכיוון שבטקסט ובמסיח השתמשו באותן מילים – "ממקום למקום".
דרגת קושי	1

ההשתמעויות להוראה	
ללמד אסטרטגיות להבנת מילים מתוך הקשר: איתור המשפט שבו מופיעה מילת המטרה בטקסט. קריאת קטעים סמוכים בניסיון לחפש הקשר שיסייע בהבנת המילה. העלאת השערה בנוגע לפירוש האפשרי של המילה. ניסיון להחליף את המילה שבמסיח במילה המבוקשת ובדיקת ההתאמה. הורדת מוספיות, תחיליות וסופיות, ובדיקה אם המילה שהתקבלה מוכרת. בדיקה אם יש מילה נוספת מוכרת השייכת לאותה משפחת מילים.	

שאלה 21

השאלה	מה זה איגלו?
המחווה (תקציר)	תשובה המתייחסת לייעוד של האיגלו כבית, לחומר שממנו הוא עשוי ולאנשים הגרים בו. לדוגמה: "האיגלו הוא בית שעשוי שלג. הוא בית שגרים בו אסקימואים". תשובה חלקית מתייחסת רק לאחד מהמרכיבים: רק לייעוד של האיגלו כבית, או רק לחומר שממנו הוא עשוי.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת המשמעות הגלויה. איתור פרטי מידע. התלמידים נדרשים לאתר את הפסקה המתארת את האיגלו, לקרוא אותה, ולנסח את המידע המופיע בה כהגדרה. על התלמידים להחליט מה מתוך המידע המצוי בפסקה יהפוך לחלק מההגדרה ומה לא, לדוגמה: האם יש לכלול את המידע המתאר שקירות השלג מגנים מפני הקור? האם לכלול את המידע שבתוך האיגלו חם יותר מאשר בחוץ?
דרגת קושי	2

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"איגלו זה מקום שגרים בו דובים"	התלמיד התייחס למי שגר באיגלו - הדובים. הוא התבסס על ידע קודם שגוי ולא נעזר במידע המצוי בטקסט.
"איגלו זה משה (מה ש...) מגן על הענשים (האנשים)"	בתשובה זו התלמיד מציין את התפקיד של האיגלו כמגן על האנשים; עובדה זו נכונה אך אינה מסייעת להבחין בין האיגלו לשאר הבתים - כל הבתים מגנים על האנשים. התלמיד אינו מתייחס למאפיינים הייחודיים לאיגלו.

ההשתמעויות להוראה

- לזמן לתלמידים התנסות בקריאת הגדרות (הישג מס' 8 - חיפוש במילון), לצורך פירוש מילים, העשרת אוצר המילים ודליית מידע מהגדרה.
- קריאת הגדרות מאפשרת לזהות את המאפיינים הבולטים בהגדרה ולהתנסות בכתובת הגדרה. קריאה וכתובה של הגדרה אינן משימות פשוטות בגיל הזה. ההגדרה היא טקסט מידעי דחוס (המכיל מידע רב בצמצום), ולכן נעשה שימוש רב בסמיכות, בכינויים חבורים ובמשפטים מורכבים. אפשר להדגים לתלמידים ניסוח הגדרה באמצעות משחק ניחשים: המורה מגדירה חפץ, והתלמידים צריכים לנחש מהו. מגבירים את המורכבות בהדרגה: הגדרת שמות מופשטים, הגדרת תופעות והגדרת תהליכים. בהמשך מחליפים תפקידים – התלמידים מגדירים, והמורה מנחשת. בשלב הבא אפשר לבקש מהתלמידים לכתוב הגדרות של שמות מוחשיים ואפילו מוכרים. הכתיבה תיעשה בעקבות קריאה של טקסט המכיל מידע הקשור להגדרה (כפי שנדרש בשאלה זו) כדי שהתלמידים יוכלו להיעזר במידע המופיע בטקסט. גם במשחק וגם במשימות הכתובות מומלץ לשוחח עם התלמידים על המידע שההגדרה תכלול:
 - לאיזו קבוצה זה שייך (קטגוריה).
 - תכונות פיזיות, מקום, שימוש - אם מדובר על חפץ.
 - מָשך ומקום ההתרחשות – אם מדובר על תהליך.
 - שימוש במילים נרדפות.

שאלה 22

השאלה	אנשים רבים שיוצאים לטייל בטבע מקימים אוהל. מדוע? הסבירו לפי מה שקראתם.
המחווה (תקציר)	תשובה הכוללת הסבר המבוסס על הקטע ומתייחסת למצב הזמני של המגורים בטבע או לחומרים שמהם עשוי האוהל או לקלות הבנייה של האוהל ולפירוקו, לדוגמה: "כי האוהל עשוי בדים וקל להקים אותו, כי האוהל אינו בית קבוע, מקימים אותו ואחרי זמן מה אפשר לפרק אותו." תשובה חלקית: מתייחסת לאוהל כאל בית אך לא לניידות שלו, לדוגמה: "כדי לישון בטיולים, כי האוהל מגן מפני השמש, החום והיתושים."
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	יישום, הערכה וביקורת. התלמידים נדרשים להשתמש במידע המצוי בטקסט ולהסיק מהו המידע הרלוונטי שיכול להסביר מדוע אנשים שיוצאים לטייל בטבע מקימים אוהלים. התלמידים צריכים להשלים את המידע הזה באמצעות ידע עולם חוץ טקסטואלי וליישם את המידע בסיטואציה אחרת שאינה מוזכרת בטקסט.
דרגת קושי	3

ניתוח תשובות שגויות של תלמידים	
דוגמאות	ניתוח
"בשביל לגדל חיות ולנדוד"	התלמיד אינו הבין שהשאלה עוסקת באנשים שיוצאים לטייל. התלמיד אינו הבחין בין האנשים הגרים באוהל באופן קבוע ובין המטיילים שמשתמשים באוהל למשך זמן קצר.
"כי אם הם היו אוכלים על הדשא, לא היה להם נעים ואם הם היו באוהל היו (היה) להם נעים יותר"	בתשובה זו נראה שהתלמיד השתמש בניסיון האישי שלו ותיאר סיטואציה שבה היה נעים יותר עם אוהל. הוא לא נעזר במידע המצוי בטקסט.

ההשתמעויות להוראה
- להסב את תשומת לבם של התלמידים להפניה המצויה בשאלה – "הסבירו לפי מה שקראתם"; במקרה זה על התלמידים לפנות אל הטקסט כאשר הם מכוונים על ידי השאלה; עליהם לחפש מידע מוגדר, כלומר לחפש מידע המצוי בטקסט וקשור לאוהל, ויכול להסביר מדוע מטיילים מקימים אוהלים. - יש לשים לב לקיום דרכי קריאה שונות למטרות שונות, כאשר התלמידים נגשים, כמו במקרה זה, לחפש מידע מוגדר הם יקראו <u>קריאה מרפרפת</u>, ובפסקה מסוימת יעברו <u>לקריאה בעיון</u> ואולי גם <u>לקריאה חוזרת</u>. רצוי לנהל תהליך רפלקטיבי בנוגע לאופני הקריאה השונים, מתי משתמשים בהם ומדוע הם יעילים.

שאלה 25

השאלה	סדרו את כל המילים שבמחסן המילים למשפט. א. קר, לאיגלו, מאוד, מחוץ. ב. ממקום, להעביר, האוהל, קל, למקום, את.
המחווה (תקציר)	א. קר מאוד מחוץ לאיגלו. ב. קל להעביר את האוהל ממקום למקום.
ממדי ההבנה ודרישות השאלה	הבנת התפקיד של המילים במשפט, הבנת היחסים המפורשים בין חלקי המשפט וכתובת משפט תקני.
דרגת קושי	א. 2 ב. 2

ההשתמעויות להוראה	
• לתרגל הרכבת משפטים ממילים מבולבלות.	
• להעלות את דרכי הפעולה של התלמידים שביצעו את המשימה בהצלחה ולנתח אותן :	
לחפש קודם את הפועל ומיד אחר כך את הנושא ; לקרוא בקול רם את כל המילים ולנסות להרכיב משפט הגיוני ; לאתר צירופים שכיחים ("קר מאוד", "ממקום למקום" וכו') ולנסות לקרוא "דרכם".	
• להפנות את תשומת לב התלמידים לתפקיד ולשימוש <u>במילות יחס</u> כמו : לפני, מעל ; <u>מילות פונקציה</u> כמו : כי, עם, אך ; <u>אותיות משה וכלב</u> כמו : ו' החיבור, מ' השימוש.	
אפשר לעשות זאת על ידי שיפוט של משפטים, כלומר התלמידים ישפטו האם המשפטים נכונים, הגיוניים ומקובלים, לדוגמה : "יש לי כלב חמוד כי קוראים לו חץ." או : "ביקרתי את סבתא כי התגעגתי אליה."	
אפשר גם באמצעות השלמת משפטים, לדוגמה : "לא יצאנו לטיול אפילו ש..., לא יצאנו לטיול אבל..."	
• לתרגל מניפולציות על משפטים על מנת להעמיק את ההבנה של תחביר המשפט, לדוגמה (הבנת תפקיד המאזכר) : דני יצא לטייל, דני קנה גלידה. דני יצא לטייל והוא קנה גלידה.	
• לאמן את התלמידים בהרחבת משפטים, לדוגמה : אני רואה עציץ – אני רואה עציץ ירוק...	
• לתרגל גם הפיכת שני משפטים פשוטים למשפט מחובר : אימא קנתה מתנה לחגית. אבא קנה מתנה לחגית. אימא ואבא קנו מתנה לחגית.	

12:05:03/08/10

805